

Tečaj XXIII.

Srpanj 1899.

Broj 7.

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga družtva

Izdaje

Upravlji, odbor hrv.-slav.
šumarskoga družtva.

Uređuje **Ivan Partaš**.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1899.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga družtva.

Šumarski list.

Br. 7. U ZAGREBU, 1. srpnja 1899. God. XXIII.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 8 for.; za $\frac{1}{2}$ stranice 4 for.; za $\frac{1}{3}$ stranice 2 for. 70 novč.; za $\frac{1}{4}$ stranice 2 for. — Za višekratno uvrštenje primjerenā popustbina.

§. 4. šum. zakona.

Piše Gašo Vac, krapinski šumar.

U cijenjenom »Šumar. listu« za mjesec ožujak t. g. otisnuta je vrlo poučna razprava. g. dr. A. Goglije: »nadležnost upravnih oblastih u šumskim stvarima«.

Na str. 141. medju inim стоји:

«Nastaje pitanje, koja je oblast nadležna, da izda odredbe po §. 3. šum. zak.?» zašto ne ima u spomenutim zakonima i naredbama posebne ustanove i t. d. nadalje: Ako je pako dalnje plodjenje drva samo pogibelji izvrženo, da valja po §. 4. ne samo prekršitelja kazniti, već izdati i odredbu šum. redarstvenu, da takovu opustošenu šumu opet zagaji.

Tu valja postupati kao kod §. 3. š. z. t. j. kad vlastnik samovoljno obrati šumsko zemljište u drugu kulturu ili kad zanemari čistinu opet zagajiti. — Pa pošto je za kažnjenje i izdavanje odredaba u smislu §. 2. š. z. nadležan u I. molbi žup. upravni, **to će ovaj biti i nadležan za izdavanje odredaba i kazna za drugi slučaj §. 4. š. z.**

§. 4. š. z. jeste od velike važnosti u šumarstvu, naročito u gorskim predjelima, gdje su šume na absolutnom šum. tlu. Zašto treba uporabu i shvaćanje istog paragrafa točno prema okolnostima uzeti, a ne na lahku ruku.

»Opustošenje šume« i »uzgaj iste, u pogibelj staviti« jeste velika razlika.

Pošto imam jedan praktični slučaj u krapinskom kotaru, koji se u glavnom osniva na §. 4. š. z., — a predmet je konačno i po visokoj kr. zem. vradi riešen — to ga evo i donašam, radi razjašnjenja i bolje uporabe rečenog paragrafa.

Dne 1. lipnja 1897. podnešena je po meni prijava slav. kr. kot oblasti u Krapini proti N. N. šumovlastniku sliedećeg sadržaja:

N. N. iz N. kupio je prije kratkog vremena šumu od vlastelinstva N. i to par. br. 1797. i 1806. porezne obćine N. predjel u ukupnoj površini od 34 rali 577□⁰.

Ova šuma leži na absolutnom šum. tlu, strm položaj, okrenuta na sjever, oko 700 m. nad morske visine, i čini čistu bukovu sastojinu.

Do sada sječena su u istoj šumi drva »prebornom sječom«, bez da je skrbljeno za pomladak u šumi.

U mjesecu svibnju 1897. počeo je N. N. u dolnjem dielu sjeći »čistom sječom« obarajući sve bukve, te je po prilici izradjeno već do 100 prost. hvati gorivnih drva. Pošto N. N. namjerava c i e l u o v u š u m u n a j e d n o m p o s j e ē i , to podnašam kr. kot. oblasti ovu prijavu, obzirom na oto, da bi ovom sječom nastali slučajevi, označeni u §. 4. 6. i 7. šum. zak. i t. d.

Našto je kr. kot. oblast. odlukom od 2. lipnja 1897. br. . . . zabranila svaku dalnju sječu pod globom od 150 for. te odredila: Sa onom šumom ima vlastnik postupati u smislu §. 14. toč. 6. zak. od 26. ožujka 1894. kojim se uredjuje stručna uprava i šum. gospodarenje u šumah, stoećih pod osobitim javnim nadzorom; (»zaštitna šuma« — koja je kašnje kao takova i proglašena) — naročito ima vlastnik šume u smislu §. 15. rečenog zakona, čim prije podnjeti gosp. osnovu (program) po kojoj će sjeći i gojiti šumu.

Obzirom na §. 16. š. z. ne može oblast iz gornjih razloga dozvoliti sječu drvâ na »absolutnom šum. tlu u ljetno doba.

Proti ovoj odluci dozvoljen je bio utok, nu temeljem §. 57. zakona od 5. veljače 1886. ob ustroju županija i uredjenja

uprave, nije imao utok od godine moći, glede zabranjene sječe.

Proti ovoj odluci uložio je šumovlastnik utok, na kr. žup. oblast.

Na oto odredjen je po žup. upravnom odboru očevid na licu mjesta, na temelju §. 17. proved. naredbe od 15. srpnja 1895. br. 35633. uz izaslanje kr. žup. šum. izvjestitelja kao izaslanika upravnog odbora, uz prisustvovanje kr. kot. šumara (mene) kao prijavitelja, te N. N. kao šumovlastnika.

Osim toga pozvan je šumovlastnik da položi predujam od 30 for. pod pretnjom ovrhе.

Medjutim šumovlastnik nije predujam položio i očevidu došao nije.

Očevid je ali ipak obavljen na temelju ovog očevida izrekao je žup. upravni odbor sliedeće:

Povodom utoka N. N. iz N. proti riešitbi kr. kot. oblasti, kojom je spomenutom šumovlastniku zabranjena dalnja sječa u šumi, ležećoj u poreznoj obćini N. kat. par. br. 1806. i 1797. sa površinom od ukupno 34 jut. 577□⁰, te od istoga zatražen gospodarstveni program za iste šume, odpisuje se, da je upravni odbor u danas obdržavanoj sjednici, saslušao u tom predmetu mnjenje župan. šumar. izvjestitelja, koji je uslijed naloga ovog upravnog odbora, stanje stvari na licu mjesta izvidio, obnašao je izdati sliedeću odluku:

N. N. posjekao je u visini od 700 m. nad morem, na zemljištu sa 70% pada i to na parcelah kat. br. 1806. i 1797. par. obćine N. do 20 jutara šume čistim sjekom; a bio bi i svih 34 jutra 577□⁰ posjekao, da nije pravdobno po kr. kot. oblasti u Krapini spriečen bio. Pošto ova šuma ima sbog napnmenutih razloga karakter opisan u §. 6. š. z., i pošto je tlo tako tanko, da posvud viri kamenje iz njega, to se je morala uporabiti sječa, propisana u §. 6. š. z. t. j. »prieborni sjek« ili »sječa na uzke pruge«, što nije učinjeno, nego je uporabljenha »čista sječa« i tim počinjen prekršaj §. 6. š. z. Toga radi kazni se N. N. temeljem §. 8. š. z. sa *

30 for. globe, od koje i t. d. (u kulturnu zakladu), te se ujedno presudjuje na nošenje povjerenstvenih troškova.

Podjedno se krepošću ustanova §. 25. toč. 3. zakona od 5. veljače 1886. odredjuje, da se posjećena površina do jeseni 1898. opet biljkami na 1 metar razdaleko pošumiti imade, pod prijetnjom prisilnog pošumljenja.

Napokon se temeljem ustanova §. 24. prov. naredbe od 15. srpnja 1895. br. 35633. proglašuju ove parcele »zaštitnima šumama«, te se vlastnik poziva, da ovom uprav. odboru u roku od 1 godine dana predloži »gospodarstveni program; a dok to učinio ne bude ili dok mu program odobren ne bude, obustavlja mu se kriepošću §. 15. zak. od 26. ožujka 1894. o šumah stojećih pod javnim nadzorom svaka sječa pod prijetnjom globe od 100—300 for.

Riešitba kr. kot. oblasti od 2. lipnja 1897. br... stavlja se ovim izvan krieposti.

Proti ovoj riešitbi žup. upravnog odbora, uložio je šumovlastnik utok, na visoku kr. zem. vladu. Na ovaj utok, izrekla je visoka kr. zem. vlada, odjel za unutarnje poslove odpisom svojim od 11. veljače 1898. br. 2.373., upravljen na žup. upravni odbor, sliedeću visoku odluku:

U riešenju izvješća, obnašla je kr. zem. vlada, odjel za unutarnje poslove, povodom utoka N. N. potvrditi onaj dio napadnute odluke, kojom se šume nalazeće se na kat. čestici br. 1806. i 1797. porezne obćine N. u smislu §. 6. š. z. proglašuju »zaštitnom šumom« s time, da za te šume sastaviti i predložiti valja prema ustanovama §. 15. zak. od 26. ožujka 1894. kojim se uredjuje stručna uprava i t. d. u roku od godinu dana, gospodarstveni program, i da se dotle, dokle taj program odobren ne bude, zabranjuje svaka sječa, pod pretnjom novčane globe od 100—300 for.; zatim, kojom se temeljem ustanova §. 3. š. z. propisuje pošumljenje posjećene u tih šumah površine, do jeseni 1898. pod prijetnjom prisilnoga pošumljenja; dočim se ostali dio rečene odluke ukida, kojom se N. N. kazni temeljem §. 8. š. z.

globom od 30 for. i odsudjuje na nošenje postupovnog troška, buduć se N. N. ne može smatrati krivcem prekršaja §. 6. š. z. prije, no što su šume proglašene bile, pravomoćnom odlukom, kao »šume zaštitne«; nadalje što izricanje globa i kaznâ sadržanih u šum. zakonu, ne spada u nadležnost upravnog odbora, osim slučaja navedenog u §. 25. lit. 3. zakona od 5. veljače 1886., **već u nadležnost političkih oblasti!**

Nu obzirom na to, što se iz predloženih razpravnih spisa razabire i što je izvidom vještačkim na licu mjesta konstatovano, da je N. N. posjekao do 20 jutarâ šume »čistim sjekom« na strmom položaju i time u pogibelj stavio dalnje plodjenje ove posjećene šume i uslijed toga počinio prekršaj §. 4. š. z. imadu se ovi razpravni spisi dostaviti kr. kot. oblasti u Krapini na dalje uređovanje s pozivom, da ili na temelju istih, ili na temelju eventualno još provesti se imajuće razprave, koli glede toga prekršaja u smislu §. 8. š. z., toli glede nošenja troškovâ postupka, izreče prvomolbenu odluku, salvo recurso.

Na temelju ove visoke rješitbe, odredila je kr. kot. oblast, temeljem §. 23. š. z. ponovni očeviđ na licu mjesta; te je ustanovljeno, da je »čistom sjećom« posjećeno 8 rali šume, gdje ne ima u obće pomladka i da u šumi po ljetu pase blago. Time je dokazan prekršaj §. 4. š. z., pošto je dalnje plodjenje drva pogibelji izvrženo, a dapače i one mogućeno.

Radi toga prekršaja kažnen je šumovlastnik po kr. kot. oblasti sa globom od 50 for.; nadalje pozvan je na temelju gorespomenute rješitbe vis. vlade, da do konca travnja 1899. na prazne čistine posadi biljke pod globom od 100 for.; te da temeljem §. 23. š. z. podmiri sav do sada prouzročeni trošak; konačno zabranjena je temeljem §. 10. š. z. paša na istoj šumi.

Proti ovoj rješitbi, uložio je šumovlastnik neposredno ustmeno utok kod kr. žup. oblasti.

Na to uzsliedila je sliedeća rješitba:

Kr. žup. oblast nije obnašla uvažiti ovdje zapisnički predani utok posjednika N. N. iz N. proti tamooblastnoj odluci, kojom je isti šumovlastnik kažnjen sa 50 for. globe — radi toga, što je u svojoj šumi na gori »Skrahinšćici« i to na kat. par. br. 1886. i 1797. sa površinom od 34 jutra 577□⁰ ležećoj u poreznoj obćini N. na strmini posjekao do 20 jutara šume, od toga 8 jutara »čistim siekom«, a poslije proglašenja šume »zaštitnom šumom« još dopustio, da se na sječini danomice pase 10 komada rogate marve; kojom je nadalje istomu šumovlastniku zabranjena svaka dalnja paša blaga, na rečenoj sječini, te isti opomenut, da sječinu prema visokovladnoj riešitbi od 11. veljače 1898. br. 2373. opet naploditi imade, do jeseni god. 1898.; te napokon kojom je odlukom isti šumovlastnik sudjen na riešenje izvidnih troškova, nego napadnatu odluku glede izdane opomene za pošumljenjelede zabrane svake dalnje paše i glede plateža povjerenstvenih troškova u cijelosti potvrditi, s razloga, što je već prvim izvidom konštatovano po kr. žup. šum. izvjestitelju, da su razlozi odluke glede devastacije šume podpuno opravdani, a ponovnim izvidom ustanovljeno, da je šumovlastnik pašu blaga u svojoj šumi dopustio, dočim se onaj dio rečene odluke, kojim je N. N. kažnjen na 50 for. globe u smislu §. 4. š. z. preinačuje onamo, da se N. N. radi učinjenog otežćanja pomladka šume kazni globom od 2 for. po »čistom sječom« posjećenom jutru ili ukupno sa 16 for. globe, i t. d.

Proti ovoj odluci kr. žup. oblasti uložio je šumovlastnik utok; našto je usliedila slediće riešitba visoke kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 22. prosinca 1898. br. 58990. upravljena na kr. žup. oblast:

U riešenju tamošnjeg izvješća, obnašla je kr. zem. vlada odjel za unutarnje poslove, naknadno k ovdašnjoj naredbi od 11. veljače t. g. br. 2373. odbiti utok N. N. uložen proti tamošnjoj odluci, kojom se isti osudjuje radi haračenja šume na gori »Strahinčići« na novčanu globu od 16 for. i nošenje postupovnog troška, odnosno kojom se zabranjuje svaka

paša blaga u toj šumi gore spomenutom naredbom propisano pošumljenje posjećene površine ponovno nalaže, te napadnutu odluku potvrditi s razloga u istoj navedenih i t. d.

Iz prednavedenog primjera sledi, da je radi prekršaja §. 4. š. z. uvjek u prvoj molbi nadležna kr. kotar. oblast, a ne upravni odbor. Kr. kot. oblast ima temeljem §. 23. š. z. određivati izvide, očevide i t. d. te tada svoju odluku izreći, dočim je u II. molbi nadležna kr. žup. oblast, a u III. kr. zem. vlada. Radi haračenja šumâ imaju se samo iste kazne izricati propisane u §. 2. š. z.; nu time nije zakonom odredjena nadležnost upravnog odbora, radi haračenja šume prema §. 4. š. z.

Upravni odbor nadležan je u I. molbi uredovati u smislu §. 25. toč. 3. zakona od 5. veljače 1886. i to kada mu u smislu §. 38. provedbene naredbe od 15. srpnja 1895. broj 35633. prispije predlog kr. kot. oblasti, radi pošumljenja izsječenih šuma i praznih šumištâ.

Kr. kot. šumar dužan je voditi sve propisane očevidnike na slučajeve označene u §. 2., 3., 6. i 7. š. z. dočim §. 4. š. z. nije ni u obzir uzet.

Ja sam si ali za svoje područje osnovao očevidnik, radi prekršaja §. 4. š. z.

To je velevažna zakonska ustanova, naročito za gorske predjele!

Ta tko ima bediti i paziti gospodarenje u privatnih šumah? Kr. kot. oblast, odnosno njen kr. šumar. tehničar. Kada to mora, onda je svakako ista oblast nadležna da u I. molbi ureduje, ako tko šumu harači t. j. dalnji uzgoj u pogibelj stavlja i onemoguće.

Zato bi u obćem interesu bilo, da se gorespomenuta provedbena naredba upotpuni, glede §. 4. š. z.

Šume i šumarstvo u Srbiji.

(Nastavak).

Od kako napisasmo posljednji članak u našem šumarskom listu a pod gornjim naslovom, srpsko je šumarstvo — u opće uzeto — učinilo znatan napredak time, što je postojeći zakon o šumama od 1891. god. izmjenjen i nadopunjén, što je državna šumarska služba popunjena sa nekoliko stručnih ljudi, koji su razmješteni po glavnijim okruzima, gdje se vrše eksploracije šuma; i najposlje, što je izdat čitav niz šumarskih propisa, naredaba i raspisa u pogledu sječe i upotriebe, kao i boljeg nadzora šumâ.

U predjašnjem nizu članaka, opisali smo srpske šume u opće sa istorijskog i šumarskog gledišta; njihovo stanje i sa njima gazdovanje; i naveli glavne propise šumskog zakona; a sad ćemo u kratko da napomenemo izmjene učinjene za ovo kratko vrieme.

U prošlogodišnjoj srpskoj narodnoj skupštini, usvojene su izmjene i dopune u šumskom zakonu od 1891. god.

Ovim izmjenama išlo se je na to, da se postojeći zakon, prema potrebama i prilikama u Srbiji, popravi i nadopuni, kao i to, da se neki propisi ovog zakona bolje objasne, a što je najglavnije, da se šumarkom osoblju dade po školama i obrazovanju zasluženi položaj u rangu ostalih činovnika u zemlji.

Mi ćemo ovdje spomenuti u kratko najglavnije izmjene i dopune učinjene u zakonu šumskom u prošlogodišnjoj skupštinskoj sesiji.

U prvom redu, učinjenje su izmjene u zakonu u pogledu ograničenja državnih šuma.

Poznato je, da ograničenje naših šuma — to životno pitanje za opstanak šuma, i taj osnov na kome ima da se bazira cijelo rad oko podizanja, gojenja, uređenja šuma — još nije izvršeno, a bez toga, nema ni spomena o kakvom stvarnom i naprednom radu.

Prema članu 5. novog zakona o šumama, komisiju za ograničavanje šuma u Srbiji sastavljaju pet članova i to: tri

se postavljaju Ukazom Njeg. Veličanstva Kralja na predlog ministra narodne privrede, a dvojicu bira okružna skupština onog okruga, u kome se vrši ograničenje.

Po starom zakonu o šumama, komisiju ovu sastavljalо je 7 članova, i to: 3 državna, 1 sudija, 1 inžinir i 1 šumar; a svaka općina u kojoj se ograničivalо birala je u komisiju 3 člana, a okrug jednoga. Po ovome sustavu, radile su komisije 1892., 1893. i 1893 god. no njihov rad nije zadovoljio, pa zato su i obustavljene. Ove su komisije većinom glasova (4 proti 3, rješavale, da se grdnii kompleksi od dosadanjih državnih šuma, ustupe pojedinim općinama, selima, a i privatnim licima u svojinu. Pošto se time državni interesi krnjeni to su i ti komisijski radovi poništeni.

Komisije, sastavljene po novom šumarskom zakonu, otpočet će svoj rad za koji dan, a onda ćemo o istima reći koju opet u svoje vrijeme.

Osim toga, unjeti su u zakon i najnužniji propisi o sastavu i radu ovih komisija, kao i to, da će se ograničenje drž. šuma izvršiti u cijeloj zemlji, najduže za dvije godine od dana, kad je zakon stupio u život, dakle do 2. kolovoza 1900. god.

Gospodin ministar narodne privrede, na predlog šefa šumarskog, propisao je upustva za komisije odredjene za ograničavanje šuma u Srbiji.

Dalje su izmjene u zakonu ove:

Prema članu 22. zakona šumarskog, okružni drž. šumari, koji su u isto vrijeme i nadzornici i neposredni starješine u okružnim šumarskim upravama, postavljaju se Ukazom Njeg. Veličanstva Kralja, na predlog ministra narodne privrede, iz reda onih lica, koji su svršili veliku šumarsku školu, ili akademiju.

Oni se djele u V. klase, i to:

I. klasa sa plaćom godišnjom dinara = 4.041·60*

II. » » » » » = 3.789—

* Računajuć 2 dinara = 1 forintu.

III. klasa sa plaćom godišnjom dinara = 3.283·80

IV. » » » » » = 2.778·60

V. » » » » » = 2.526—

Podšumari (srbski šumari), postavljaju se na isti način, no iz reda onih lica, koji su svršili najmanje srednju šumarsku školu u Srbiji ili na strani, i diele se opet na V. klasa i to:

I. klasa sa plaćom godišnjom dinara = 2.020·80

II. » » » » » = 1.768·20

III. » » » » » = 1.515·60

IV. » » » » » = 1.263—

V. » » » » » = 1.010·40

Pored toga, okružni šumari dobijaju dodatke na putne troškove i držanje konja 600 dinara i besplatan stan i ogrev, a podšumari po 360 dinara i besplatan stan i ogrev.

Čuvare državnih šuma (lugare), postavlja ministar narodne privrede, i određuje im plaću do 1.000 dinara godišnje.

Za čuvara šuma može biti postavljen samo onaj (srpski državljanin), koji je sa dobrim uspjehom svršio praktičnu šumarsku školu.

Praktičnu šumarsku školu, koja će trajati jednu godinu dana, otvarat će prema potrebi ministar narodne privrede i propisati pravila i nastavni plan za istu. Sadanji čuvari šuma učili su praktični šumarski kurs, koji je držan 1896. god. u Topčideru, a koji je trajao 2 mjeseca.

Većina sadanjih čuvara šuma u Srbiji jesu isluženi podoficiri, svršeni djaci ratarskih škola, a ima ih dosta sa 2 i više gimnazijalnih razreda.

Stručno šumarsko osoblje u Srbiji, koje je podieljeno na 15 okruga, stoji ovako:

I. U ministarstvu narodne privrede* (šumarsko odijeljenje): 1 načelnik (vrhovni šef za šumarstvo); 1 Sekretar (stručni referent); 1 šumarski inžinir.

* Osim toga, ima u ministarstvu nestrucnih: 1 inžinir, 2 pisara i nekoliko praktičanata (prepisača).

II. Po okruzima ima: 11 okružnih šumara i 4 podšumara.

Osim toga ima oko 100 čuvara šuma.

Još Srbija treba do 50 stručnih ljudi, koje šumara i podšumara, a koje šumarskih inžinira i taksatora; pa poslje, tri puta toliko čuvara šuma.*

Organizacija šumarske grane još nije pravilno provedena zbog toga, što ni šume još nijesu podieljene na šumarske okruse. Ovo posljednje nije izvršeno za to, što još šume nijesu ograničene.

Da bi bolje ilustrovali naše prilike, dosta je da napomenemo samo to, da je podpisati kao okr. šumar imao pod nadzorom 200.000 ha. šume, i na cio taj prostor imao je samo 4 čuvara šuma!

U nizu naših članaka, spomenusmo i ovo za to, da Srbija u šumarskom pogledu ne bude za hrvatske šumare: »terra incognita«, kao što se je jednom prilikom izvolio izraziti naš poštovani prijatelj g. profesor Kesterčanek.

Dalje izmjene u zakonu učinjene su, većinom u pogledu gazzdovanja sa državnim i općinskim šumama, u pogledu naplate popaše i žirorodje u drž. šumama, kao i u pogledu izvršenja šumskih krivica.

Sa državnim šumama postupat će se u buduće po odredbama privrednih planova (gospodarskih osnova), koje će za pojedine šume, prema njihovim prirodnim osobinama i što cijelihodnije podmirenju potreba i održanju šuma, propisati ministar narodne privrede.

Općinske i selske šume podleže državnom nadzoru, i taj nadzor vode šumske uprave onih šumskih okruga, kojima te obćinske i selske šume pripadaju.

Po članu 66. šumarskog zakona, sva ogoljena, suviše predjena i šumom nepotpuno obrasla mjesta u obće, a naročito

* Šumari u Srbiji, do sad su većim dijom strane Česi i Njemci. Pošto je u Hrvatskoj šumarska grana već popunjena, naše je mišljenje, da bi mladji ljudi, a naročito djaci križevački, dobro došli za sreske šumare i dobili bi lijepo plaće.

po vrletnim i kamenitim mjestima, brdima i stranama občinskih i seoskih šuma, s kojih se voda naglo sliva i okolne puteve i zemlje zasipa kamenjem i pieskom, a naročito ona planinska i močvarna mjesta, koja se iz klimatskih, higijenskih ili drugih kakvih obzira moraju održavati u pošumljenom stanju, općine će i sada odmah, kad god šumska okružna vlast nadje za potrebito, staviti u zabranu i nadalje za tri godine pošumiti po upustvima okr. šumara.

No ako obćine i sela nebi htjeli ovo uraditi, ministar narodne privrede može naređiti, da se radi obćeg interesa dotična zemljišta od obćina ili sela oduzmu bez ikakve naknade, i pošume o državnom trošku.

Po čl. 68. ovog zakona, suha drva za domaću potrebu dobivaju gradjani dotične obćine ili sela besplatno po odborenju občinskog odbora.

U jednoj godini ne može se jednoj zadruzi dati više drva za ogrev od 30 kubičnih metara.

Mjesta na kojima će se vršiti godišnje sječe u občinskim i seoskim šumama, određuje okr. šumar prema utvrđrenom privrednom planu.

Sečenje drva za domaće potrebe u občinskim i seoskim šumama, vršiće općina ofertalnom licitacijom a po odobrenju nadzorne šumske vlasti (čl. 71.).

Radi vršenja zakonskih naredjenja i čuvanja šuma, moraju općine, sela, manastiri, rudarski zakupnici i industrijski povlašćenici postaviti za svoje šume potreban broj čuvara šumskih, koji odredi ministar nar. privrede prema veličini šume.

Občinske i selske čuvare šuma postavlja občinski sud, a čuvare manastirske, rudarske i industrijske, manastiri, zakupnici i povlašćenici, i plaću im određuju.

O ovome se izvještava okružna šumska uprava.

Općine, sela, manastiri, rudarski zakupnici i industrijski povlašćenici, kad poduzmu veću eksplotaciju svojih šuma po privrednom planu, dužni su imati stručna podšumara.

Postavljanje ovog podšumara, podnosi se ministru narodne privrede na odobrenje.

Izmjene učinjene u zakonu o popaši i žiropadji u državnim šumama ove su:

Besplatno uživanje popaše i žiropadje u državnim šumama dozvoliti će se samo onim stanovnicima, koji plaćaju izpod 10 dinara neposredne poreze, i to iz onih općina i sela, u kojima nema dovoljno občinskih ili seoskih šuma.

Popaša u državnim šumama počinje 1. svibnja u traje do 1. listopada, a žiropadja od 1. listopada pa po 1. veljače.

Obćine, čiji stanovnici mogu imati po čl. 84. šumskog zakona besplatnu popašu i žiropadju, dužni su svake godine za popašu do 1. ožujka, a za žiropadju do 1. studena podnijeti okružnom šumaru opisak lica, u kome će se točno označiti, koliko i koje stoke ko ima.

Taksu za popašu i žiropadju propisuje ministar narodne privrede.

Šumske krivice po novom zakonu dijele se na istupne i prestupne.

Osim onih šumskih krivica, koje po zakonu o šumama kazni i izvidja ministar narodne privrede, sve su ostale krivice šumske »prestupi« i »istupi«.

Prestupi su one krivice, za koje zakon ovaj donosi kaznu veću od 30 dana zatvora ili novčanu globu preko 100 dinara.

Sve ostale krivice pobrojane u ovom zakonu istupi su.

Šumske krivice koje se novčano kazne, dosuduju se šumskom fondu*, izuzimajući kazne od istupnih krivica, o kojima sudi občinski sud, i koje pripadaju občinskoj kasi.

Kažnjena lica za šumske krivice zatvorom, upotrebljavat će se za vrijeme zatvora na šumske i druge poljoprivredne rade.

* Š umski fond, postoji kod uprave fondova, i služi za podmirenje izdataka predviđenih u zakonu na drž. šumske ustanove i šume, kao i plate svih šumar. činovnika. U šumski fond idu svi prihodi dobiveni od šuma i šumskih proizvoda, kao i od novčanih kazni za djela izložena u zakonu šumskom.

Šumske krivice kao prestupna djela zastarevaju za 2 godine, a kao istupna za 3 mjeseca, od dana kada su učinjene. Za prekid zastarenja vrijede odredbe krivičnog zakona.

Presude za šumske krivice zastaruju za 2 godine od dana kada su postale izvršne, a istupne za 3 mjeseca.

Traženje naknade štete, učinjene šumskom kriyicom, zastareva za tri godine, a istupnom za godinu dana, od dana kad je šteta učinjena.

Propisi u zakonu o povredi šuma i šumskih proizvoda izmjenjeni su u čl. 118., 122., 123. i 124.

Čl. 118. Ko sa ne oborenog drva oguli koru, ili ko neosjećeno stablo zasječe, probuši, zadjelje, prevrši, skreše, podlubi, obijeli, ogoliži, proširi zasjeke na kojima teče smola, platit će vrijednost čitavog drveta po čl. 107. i 108. zak. šumskog, i kaznit će se pored toga sa 6 mjeseci zatvora. (?? Ur.)

Ovako će se isto kazniti i onaj, koji granicu šuma zatrjava, uništava i mijenja i uništi granične biljege.

Čl. 122. Veličinu štete — potricu, određuje saobrazno odredbama ovog zakona nadležni kmet sa dva odbornika u prisustvu oštećenog.

Čl. 123. Oštećeni, koji uhvati stoku u svojoj šumi, ako neće da je izda sopstveniku, predat će je općinskom sudu, koji će s njom postupati po čl. 138. ovog zakona.

Kazne odredjene za nedopuštene radnje u šumi, dosta su velike u zakonu šumskom u opće, a naročito u čl. 127. i 128. ovog zakona.

Da se kazne od 10—60 dinara:

Pored ostalih i sopstvenici privatnih zabrana (šuma), koji se nebi pridržavali naredaba i pravila, koje ministar narodne privrede za njih izda i propiše, odnosno njihovih zabrana, koji se nalaze po položajima navedenim u čl. 81. šumskog zakona.

Čl. 81. glasi: »Sa privatnim šumama imaju sopstvenici neograničeno pravo razpolaganja. Ali i privatne šume i šumska zemljišta, podleže državnom nadzoru, ako se nalaze:

a) po planinskim stranama i visovima, odkuda dolaze jaki vjetrovi i olujine;

b) po kamenitim brdinama, stranama i obroncima, na kojima šuma ima da sprečava naglo oticanje vode, spiranje i odnosenje zemlje, obrazovanje vododerina i poplava;

c) po svima nestalnim i močvarnim zemljиштima, naročito po letećem pijesku.

Ova će se mјesta, u koliko sada postoje, obilježiti u roku od godine dana.

D a s e k a z n e o d 50—300 dinara:

1. Strugari i sopstvenici splavova: koji urade što protivno odredbama ovoga zakona i pravilima, koja za njih propiše ministar narodne privrede;

2. Kmetovi i odbornici općinski, koji izdadu neistinito uvjerenje;

3. Predsjednici općinskih sudova i kmetovi za netačno vršenje naredaba izdatih od ministra narodne privrede, ili druge pretpostavljene vlasti, a tiču se šuma i utrina;

4. Organi policijskih vlasti, šumarsko osoblje, koju su nebrižljivi u vršenju izdatih im naredba.

Sve ove kazne izriče ministar narodne privrede i njegova su rješenja izvršna.

U sudjenju, nadležnosti i postupku, učinjene su ove izmjene i dopune:

Istupne krivice po zakonu, učinjene u državnim, manastirskim i crkvenim šumama, izvidja i kazni sreska policijska vlast, a u ostalim šumama općinski sud u korist svoje kase (čl. 29. šum. zakona).

Prestupe izvidja i sprovodi nadležnom суду samo policijska vlast.

Za izvidjanje prestupnih šumskih krivica, nadležna je policijska istražna vlast, a za sudjenje i dalje izvidjanje sud onog okruga u kome je krivac uhvaćen, ili u kome je djelo učinjeno.

Za sudjenje šumskih krivica nadležan je sud onog sreza ili okruga, u kome krivac stanuje.

Tužbe za šumsku krivicu podnosi se nadležnoj istražnoj vlasti. Tužbu može podići ili sam oštećeni, ili u njegovo ime

onaj, kome je povjerenovo čuvanje šuma. Tužba ova može biti ustmena i pismena. Za tužbe za šumske krivice ne plaća se nikakva taksa.

Presudu za svaku šumsku krivicu, učinjenu u državnoj šumi, sud šalje ministru narodne privrede.

Presude prvostepenih sudova (kotarskih sudova), kojima je krivac osudjen na novčanu kaznu preko 100 dinara, ili na zatvor do 30 dana zaključno, odmah su izvršne.

Presude prvostepenih sudova, kojima je krivac osudjen na novčanu kaznu preko 100 dinara ili na zatvor preko 30 dana, podleže razmatranju kasacionog suda, a presude iztražne policijske vlasti ili općinske, podleže samo razmatranju prvostepenog suda.

Žalba protiv presude prvostepenog suda ili iztražne vlasti može se izjaviti u roku od 3 dana, od dana saobštenja presude ili riješenja. Žalba na presudu ili riješenje podnosi se vlasti koja je to izrekla.

Policijska, odnosno općinska vlast, dužna je, da izvrši presudu u svemu najdalje za 30 dana od dana prijema; činovnik odnosno općinski častnik, kome je presuda data na izvršenje, ako postupi protivno kaznit će se po čl. 139. zakona šumskog t. j. sa 150 dinara u korist šumskog fonda.

Od 1. studena 1894. koga je dana ovaj zakon šumski stupio u život, svi sporovi koji se zateku kod sudova, a tiču se šuma ili šumskog zemljišta, obustaviti će se i predati ministarstvu narodne privrede, da ih ono preda komisiji za podelu i ograničavanje šuma na rad i riješenje.

Ovo su u kratko glavne odredbe izmijenjene u zakonu šumskom.

Preostaje nam još — da prema našem obećanju, a i nizu ovih članaka — objasnimo, zašto je srpsko šumarstvo tako zaostalo zašto prije nije počelo da se razvija, što je uzrok a što su posljedice ovoga zastoja; pa onda koji su najnužniji koraci, koje bi trelala srpska država da učini, pa da se sve popravi, i da srpsko šumarstvo bar na kraju devetnjastog vijeka

podje onom ugladjenom stazom, kojom su išle u šumarstvu napredne zemlje prije jednoga stoljeća.

To ćemo učiniti u produženju.

N. O. Ličanin.

Crtica iz lova na divokoze.

Ugodno čustvujem, kad se sjetim mlade dobe i pomislim na drevnog starca, a vjernog druga u lovnu od mog pokojnog djeda. Vriedni starina često mi je opisivao polučene uspjehe u tom sportu iz one dobe, kad još nije bilo strogih lovnih ustanova, i kad je kršno velebitno stjenje oživljavala obilna množina plemenite divljači, kao i grabežljive zvjeradi. Daroviti pri-poviedač od naravi, umio je razgovietnim ličkim dialektom sladke hrvaštine živo mi predložiti preražličite zgode i nezgode, što ih je preživio u velebitskoj gorovitoj prašumi, pretražujući obitavališta i legla divljači. Mili starac najviše bi me razdra-gao, kad mi je pričao o težkom lovnu na divlje koze. Na na-ivna pitanja mlada i neizkusna, koji sam tek započeo vježbati se u porabi puške, uzeo bi me starac u naručaj i osmiehom na licu znao bi mi prstom pokazati pojedine gole velebitske glavice, gdje živu divlje koze. I sad mi je živo u pameti, što mi jednom u ovakovom razgovoru reče: »Jerkiću, milo moje dite, četveronožce se puze kroz prolaze u onoj vrleti, što vode na čekalicu, kudaj divlje koze idju. I koji se nezna štanje pri-hvatiti, a trevi slabe žice, zasvisti mu se, ulomi vrat i štrljajući se niz onaj grič razletio bi se u komadiće, i ostao na veselje po onih škrapa orlu ili ērvu. Nikada se više za nj nebi znalo.«

Od te dobe začela je u meni iskra lovačke strasti i uviek me mučila pohlepa, hoću li se ikada moći uspeti na te visoke glavice, da barem vidim na vlastite oči obliče terena, u kom prebiva ta plaha divljač. Ljubav s pram prirode i udobni užitak slobodne kretnje u njoj, za rana su me sklonili, da prigrlim zelenu granu, da se posvetim dušom i telom šumarskoj struci.

Hvala providnosti Svevišnjega, koja me je uвiek kriepila, polučio sam željko očekivani cilj, svladao sam težke, ali tim sladje zaprieke, što uvjetuju sposobnosti šumara. Rodjen pod planinama, osjetio sam posebno i vanredno dražestno čuvstvo reć bi neke više blažene moći, što mi je božica »Fortuna« pripomogla izboru najvećeg zadovoljstva, da razvijam djelatnost stećene nauke u zaboravnem od svieta kraju, a ubavnom području otočke imovne obćine. Pridieljen šumariji krasanskoj, pozdravio sam zanosnim užhitom Krasno, svoje selo, pod divotnim velebitskim bujno obraslim vrhuncem Raincem, kojeg zavidni čar prirodne ljepote uzveličava sjajna Čelava glava, goli kameni šiljak. Odaljen od svieta i razkošna života, što razpiruje moderne ljudske slaboće, posvetio sam sve slobodno vrieme t. zv. visokom lovnu.

Velika stečevina u stručnom napredku, otvorenje šumarske akademije i smještenje našeg muzeja u zgradu radinog šumarskog društva, pobudilo mi je čvrstu odluku, da izrabim zgodni položaj i pripomognem popunjenu tek osnovanog muzeja.

Odlučno nastojanje nagradio mi je polučeni uspjeh. Odašlane kože medvjedice i od njezina dva mališa, osokoliše me na daljni naporniji podhvati.

Dva hrabra pomagača, dva lagašna kosinjanina Mileta Štakić i Pave Delač, koji no su upriličili karmine (podušje) medvjedici, prispješe na poruku u predvečerje krasnog vedrog dana 13. ožujka u času, kad je sjajno sunce tonulo z visokim Raincem, a njegovi zlatni traci obasjavali južni obronak Bila, gdje visoko nad selom leže osamljena i nabožnim hodočastnikom od starine znana crkvica majke božje od Krasna. Pod svojim stanom, diveć se ovoj veličajnoj ljepoti prirode, opazim, gdje hrle znojna čela, vesela lica i vatrena pogleda brzi došljaci, koji me na daleko osmjehom pozdravljaše: Podjem im u susret i poviknem »zdravo došli junaci slavni!« Odkrite glave odažvaše se došljaci »Bog vam dao dobra zdravlja! Nikada pomisliti ljepše ore«, nastavi Milet. »Odprhnuti ćemo sutra na ornje planine, kao angjeli, kad u raj lete«, pridoda Pave.

»Daj nam Bože sretan uspjeh« završim brižno. Nastade tišina, koju je prekidao lagani korak napram mom stanu od pozvaničnika znojna čela, koje su često brisali i duboko odisali. Dok su se pridošlice, puštajuć guste dimove iz lula perušićkinja, odmarali sa mnom u razgovoru pred kućnim vratima, dotle je moj čestiti stanodavac Periša Anić sa svojom vriednom gospodaricom priedio toplu večeru. Ugodni doglas revne domaćice »paprikaš je na stolu« privuče nas pod krov za prostri stol. Tečno jelo i kriekpi dalmatinac pobudi živahni razgovor u sabranom družtvaneu. Daleki puti i težki konaci u naumljenom podhvatu, sklonuše nas prije desete na sladki počinak. Iza treće u jutro prene nas naglo žestoki zvrk navinute budilice. Oko četvrte, spremni živežom, stupali smo lagašno nad Krasnom uz strme jezerske strane. Iza kratkog odmora na prostranim jezerskim košanicama, nastavili smo naporni put vrletnim nogostopom izpod Velikog Rainca spram »Hajdučkih kukova« na »Lubenovačka vrata«. Syladao nas trud, stiglo podne. Na položitoj litici posjedamo u okrug, pa iz torbe, koju smo u sredini smjestili, započemo vaditi ledene komadiće izrezane šunke i pohlepno odpravljati u griešno tielo, a kadkada i zaliti rujnom kapljicom. Tiho i mirno svrši se obrok, a izpod nosa zakadi dim. Kako je naša litica povisoko ležala, to smo u sveudilnjom miru promatrati okolni predjel. Osebujuo kano plaho neko čuvstvo obuzme čovjeka, kad motri u toj timor planini nagusto stršeće, zašljene i vrletne glavice, gdjegdje grmom obrasle, na vrhu redovito gole, dočim podnožje im pokriva nešto gušći obrast izmjeseane, na oko zakržljale, bjelo i crnogorice. »U zapadnoj zimi«, upadne Milet a »ovuda se roje divlje koze, pribiruć po ovim glavicama. Do naše mete, imade još debele dvie ure gorjeg puta, red se zato požuriti«. Iza kratkog još odmora krenuli smo slabim nogostupom u nejednakom koraku na južni kraj Hajdučkog kuka u srez Razkriž-Stirovača. O popasnoj dobi stigli smo na mjesto, gdje smo urekli lovom započeti.

Poslje kratke stanke razišli smo se malko i u kratko vrieme polag dogovorena hopkanja razabrali smo, da se na više *

mjesta poznaju tragovi od divokoza. Trubljenje na puščanu ciev sabralo nas je na okup, gdje smo radi blize noći odlučili odustati od pogona, i odgoditi ga na ranu zoru.

U zatišju pod jelom na podnožju jednog obronka, izabrali smo konačište. U kratko vrieme pod suhovrhom jelom plamsala je velika vatra naložena od suharaka. Preobuveni u domaću pripravnu suknnu obuću, koja je najprikladnija za studen i nepogode vremena u ovih krajevih, hvatali smo razkriljenih ruku vrućinu oko vatre, izmjenice namičuć joj i ozebla ledja. Nešto umor od hoda, a nešto presoljeni pršut, učiniše veliku žedju, koju jedva ugasi bevanda (smjesa od vina i vode). Noćne ure učiniše se triput duljima od sprovedenih pod krovom; težko smo ih izčekivali u pričanju o zgoda preživjelih u lovnu, zasoljenih sa gdjekojom mastnjicom doskočicom. U cik zore ostavimo naše noćište. Dva brakirca pomješane istrijanske i bosanske pasmine, povede Pave tragom jučerašnjim, a Mileta sa mnom kreće u pravcu najvećih litica, jer od svakuda pognate divokoze tamo da najradje dodju.

Jaka bura, što nas je u noći poštedita, ljuto se u zoru razmahala. Nakon kratkog vremena, čuo sam štek pasa, kojeg je vjetar prekidao. Radostno se preznem i mirno stojeć naprem uši, da naslutim pravac progona. Osjetim po štektanju, da se divljač ne kreće, jer je isti glas istim pravcem dolazio. Pošaljem Miletu k naumljenom mjestu, a sam krenem pravcem štektanja veruć se kroz vrletne stiene.

Ružni su to prečaci, prava vratolomija, koju čovjek može puzajući se prevaliti jedino pod dojmom velike strasti. Na ovećem kamenu stanem i čujem neprekidno štektanje, u guduri. Bacim pogled tamo, ali ne segnu, kud sam namjerio, već se obustavi na šiljku ne daleke litice, koju je završio krasan jarac u divnom vilenom stavu. Kao saliven stajao je nepomično u prvom trenu pognute malko glave, oholo uvinuta vrata napram guduri, odakle je dopiralo štektanje. Nikada nisam, a valjda i neću doživiti sladjeg užitka u lovnu, nego li je bio taj ne zaboravni, radostni trenutak.

Puzajući lagašno, povoljno zaklonjen oko male glavičice napram onoj većoj, koju je u toj vrleti ta vilena životinja krasila, opazio sam i čuo, kako kadkad stupa nogom, maše glavom, i muklo fuće na nozdrve u pravcu gudure, iz koje su ga nepozvani gosti bučnom drekom uznemirivali.

U blizini od 30 koračaja prislonim se kamenu, dignem pušku na gadjanje i u tom hipu ošine me oštrim pogledom plahi stvor, spreman na bieg — ali mu bijaše već prekasno. Oda-peti hitac surva ga nemilice niz liticu, koje glava opet osta pusta, bez uresa, bez impozantne figure, što joj je netom tako dobro pristajala.

Još jedan prasak u slavu poslan, privabi skoro Miletu i Pavu. Znatiželnog obličja veruć se k meni kroz vrlet, izčekivaše nestrpljivo odgovor. »Eno! leži« doglasim, što veselog lica moji dobrijani poprate burnim »živio!« »Slava izumitelju baruta«, oglasim se na to.

Liepi primjerak ove riedke lovine, što si je padom niz strmu liticu ožuljala kožu na desnom kuku, poneše Milet, a Pave privede uztrajne brakirce, pa pojedince stupajući podjemo na mjesto, gdje je Milet bio. Ovisok je to vrhunac, sa kojeg se pruža bajni pogled na divno hrvatsko more. Čarobnu sliku podavalici su nebrojeni pjenušavi vali, što su okruživali nepregledno posadjeno otočje, od kojeg su rubovi tik obale urešeni sa mjestimičnima bielima čupercima, sa krasnima mjestancima pitomog primorja.

Uzhićen sbog sretne lovine, a opojen bogatim i bajnim vidikom, što se je prostirao s jedne strane položito na timorne velebitske planine, a s druge strane strmo padao u nepregledne pomorske krajeve, zaželio sam sretniji život hrvatskom narodu, koji sprovadja čemerne dane u razkošju ovih prirodnih krasota.

*Jerko pl. Rukavina Vidovgradski,
šumarski vježbenik.*

Zakonski čl. XIX. od godine 1898. o državnoj upravi obćinskih šuma i t. d. u Ugarskoj.

Akoprem je već u «Šumarskom listu» od o. g. u stupecu »različite viesti i sitnice« oglasilo uredništvo ovaj velevažni zakonski članak za Ugarsku i spomenulo poglavja ovog zak. članka, to želim, da cijenjene čitaocu nešto potanje upozorim na ovaj vrlo važni zakon, koga je lanske godine kr. ugarsko ministarstvo za zemljotežvo stvorilo. Navesti će što kraće, u koliko mi to nevješto pero dozvoli, sadržaj zakona uz neka razjašnjenja.

I. Odsjek. O državnoj upravi šumâ.

I. Glava. Obćenite ustanove, gdje se nabraja i razlaže, koji šumovlastnici podpadaju pod taj zakon, a to su: velike i male obćine, imovne obćine bivše Vojne Krajine, udruženi šumski posjedi bivših urbarijalista, vlastništva municipijâ, gradovi sa municipijalnim pravom, crkvene udruge, šume javnih ili privatnih zaklada, fideikomisne šume i šume udrug te dijoničarskih društava.

II. Glava govori o organih državne uprave. Odtuda saznajemo, da će agende, koje spadaju na državnu upravu, voditi kr. ug. drž. šumski uredi i po potrebi njima podredjene kr. ug. kotarske šumske uprave.

U naslovu uzeta je oznaka »državni« za razliku od kr. ug. šum. ureda, kojim je povjerena uprava državnih šuma. Po osnovi biti će takovih ureda do 42 sa strukovno naobraženimi činovnici, njih 270 do 280 na broju.

III. Glava govori o djelokrugu kr. ug. drž. šumara, koji imaju dvostrukе agende da vrše: koje bezuvjetno mora da vrši strukovnjak; i administrativne agende. O tom govore §. 11. i 12. Prve agende odnose se na izključivo šumarsko zanimanje; ovamo ne spadaju n. pr. izradba drva, transport, rukovodstvo s drvi i s novcem. U drugi administrativni djelokrug, koga opredjeljuje ministarstvo za poljodjelstvo,

spada i uprava ciepilnjaka. Vlastnici ako neće sami da vode spomenuto rukovodstvo s drvi i dr., preuzimlje to uz odštetu troškova i sama država. Dužni su pako postaviti čuvarsko osoblje, nad kojim i disciplinu vrši, a discipl. kazne u novcu padaju u korist šumarskog fonda. Ne postavi li vlastnik sam čuvarsko osoblje, postavi ga upravni odbor;

Vlastnik je dužan označiti jednog punomoćnika, koji ga prema kr. ug. drž. šum. uredu zastupa.

IV. Glava. O etatnih izdateih kr. ug. drž. šum. ureda.

Troškove za radne sile, materijal i spreme kao i predprege i potrebne stanove nosi onaj vlastnik, u čijem području se poslovi obavljaju. Ostale troškove nosi država. Troškove uprave nose šumoposjednici, koji se repartiraju po kat. jutru. Tu su vrlo dobro u obzir uzete u pojedinim predjelima razne okolnosti i probitak vlastnika, jer često, pače većinom može vlastnik dati gore navedeno: radne sile, stanova i dr. u naravi, te tako ni ne očuti taj teret kao onda, kad bi te troškove država preuzeila i tražila povratak u novcu. Za pokriće ostalih troškova određuje država godišnji paušal, koji se ustanovljuje na temelju prihoda šumâ, a najveći paušal, koga dakle imadu šumoposjednici godimice državi da plate, ne može prekoračiti trostruki ustanovljeni minimalni. Posjednike goljeti i zaštitnih šuma, može ministar na neko vrieme od paušala oprostiti.

II. Odsjek. O uredjenju gospodarstva u nerazdieljenom posjedu zajednica i bivših urbar. zajednički uživanih šuma i goljeti.

Svrha ovom odsjeku jest ta, da se dosad neuredni i štetni odnošaji šumâ urede, gdje dosad vlastnik nije od šume ni toliko prihoda imao, da može preduzeti i najmanje popravke šum. gospodarstva. Tomu zlu nije se doskočilo ni zak. čl. LIII. od god. 1871. kojeg §. 32. zabranjuje individualno razdieljenje šuma, niti zak. čl. XXXI. od god. 1879. Za to određuje, da

gospodarstvene odnosa uređuje skupština zajedničkih posjednika, a zaključke provadja izabrani predsjednik i eksekutivni organi. Skupštinu zastupa prema upravnoj sudbenoj oblasti predsjednik, iznimno koji zajednički delegat. Pogodan je za manjinu § 27. po kojem se može i na zahtjev jedne desetine posjednika sazvati skupština. Skupština doduše nema upliva na obterećenje posjeda, individualnu razdiobu, ali svakako u pitanju, koje se tiče promjene medja, jer inače nebi mogla vršiti evidenciju udruženog posjeda, a prema tomu ne bi se mogao paušal godišnji ustanoviti.

Prihod zajednički uživanih šuma, ima se po odbitku zajedničkih tereta razmjerne razdieliti. Ako nadodje kakav izvanredni prihod (n. pr. uslijed kvara od kukaca; nuždne prodaje), to se ima dio istog koristonosno uložiti u investicije, nabavu nekretnina, pokriće dugova i dr. U slučaju, da prihod ne može pokriti izdatke, razpiše skupština namet.

Tarifnu cenu određuje kr. ug. drž. šum. ured, na predlog upravlјajućeg šum. činovnika u dogovoru sa skupštinom.

Da se predusretne zloporabam, da se produkti drugačije ne unovčuju nego dražbom, treba za protupredlog najmanje tri četvrtine glasova.

Predsjednika i ostale eksekutivne organe bira skupština, koje mora upravnom odboru da prijavi. Ako to ne će da učini, sazove odbor sam skupštinu, pa ako se ta ne složi, postavi jednostavno odbor sam predsjednika i eksekutivne članove. Ako ne će udruženi posjednici da se odazovu pozivu predsjednika ili ne će bud rad česa da stvore zaključak, vlastan je upravljeni odbor po §. 41. djelokrug skupštine prenjeti na predsjednika. Nasuprot ako predsjednik ne vrši svoje dužnosti, to ga može upravljeni odbor skinuti, i pozvati udružene posjednike na novi izbor.

Skupština udruženih posjednika izradjuje štatut, koji ima da sadržaje osim opisa šuma i goljeti organizaciju i djelokrug skupštine i predsjednika, prava i dužnosti eksekutivnih članova, štatut činovnika, disciplinarni red, propise o unovčenju pri-

hoda, o izdateima, rukovodjenju materijalija, uporabe šuma i t. d. ali bez upuštanja u meritorne razprave.

Daljnji paragrafi upućuju o štatutu i dužnostima upravlј. odbora i skupštine. U dodatku vriedan je spomena §. 59. koji dozvoljava onim posjednikom, koji imadu više od 5000 kat. rali šume, da si upravljaju sami po svojimi strukovnjaci, ali naravno uvjetno: ako gospodarenje odgovara propisima racionalnoga šum. gospodarstva, i podvrženo je kontroli državnoj. U protivnom slučaju preuzimle država upravu.

Ovo je, priznajem, vrlo mršavi skelet toga zakona, ali se nisam hotio upuštati u obširnije, pošto si svaki, koga to zanima, može nabaviti njemački prevod od knjižare Rath u Budimpešti. Svrha mi je bila, da samo rečem, o čemu se radi. Kako je postao taj zakon?

Država si je uzela za cilj, da se obćinskim i drugim manjim šumama osjegura stručno uredjenje i trajni prihod, a to da će se samo tako postići, de država sama preuzme uređenje tih šuma.

Osobito je to od potrebe za one posjednike, kojim je posjed tako malen, da ne bi mogli za se činovnike uzdržavati. Ovakovi su doduše po §. 21. zakona od 11. srpnja 1879. zak. čl. XXXI. upućeni, da više njih zajedno može držati po jednoga činovnika, ali to je bilo skopčano sa potežkoćami. Budući su šume bile obično vrlo razdaleke jedna od druge, to je bilo češće od potrebe, da se veći broj posjednika sjedini u tom pogledu, što je bilo tim težje, pošto je svaki posjednik imao svoje nazore i tako je težko došlo do sporazumka — do ujedinjenja. Tomu je zlu nastojalo ministarstvo za poljodjelstvo da doskoči tako, da u nekojim županijama uzme obćinske šume (na vlastitu molbu) pod svoju upravu. I tako je to postalo u čitavoj državi obćenito. Da je sada svako udruženje postalo suvišno, a same takove udruge tražile su državnu upravu, razumljivo je, jer je država mogla jeftinije upravljati, nego njihove zajednice. Malih posjednika izpod 500 rali, ima preko

10.000, a od 63 županije, predale su 38 svoje obć. šume u državnu upravu.

Tom zakonskom osnovom hoće se postići to, da se sa šumama tako gospodari, kako će biti najbolje za vlastnika i obće dobro, da se vlastnici ne obtere suvišnim izdateci za upravu, te da se vlastniku zajamči potrajni prihod iz šume. Vrlo je važno to, što su šumske površine, koje su služile za pašu, podvrgнуте pod novi zakon, i to §. 3. da: »ovamo spadaju i one šumske površine, kojim nije glavni cilj produkcija drva, nego podmirivanje paše, a ista imade u toliko stegnuti, u koliko to zahtjeva produktivna snaga tla«. Da se pako produktivna snaga tla ne izerpi, treba da se na površini toliko šuma uzgoji i uzdrži, koliko to treba tlo, da najbolju pašu producira. U prvi mah se čini, da država time prekoračuje svoj djelokrug, steže slobodu uživanja, ali svrha zakona ide za daleko većom korišću vlastnika, a da ne bi on mogao tu slobodu na svoju štetu prekoračiti. Osim toga država mu ne uzkraćuje, da razpolaze svojim dobrom, ali u granicama, koje mu zakon dozvoljuje. Tim manje mogao bi se državi predbaciti vlastiti interes. pošto ona već s početka doprinaša do 96.000 for., a to je svakako liep doprinos, a u korist šumovlastnika, koje bi oni imali da nose. Taj zakon ima svakako liepe i plemenite intencije: da podigne šume i da popravi šumsku pašu, dva vrlo važna faktora u narodnom gospodarstvu. Uz to će doći odnosni posjednici do uredjenog šum. gospodarstva, a mnogo će do sele samo mrtvu glavnici uživati.

Čini se, kako sam gore spomenuo, da je time sloboda vlastništva donekle stegnuta, a donekle i povredjeno pravo slobodnog uživanja. Sa pravničkog gledišta to je doduše istina, ali uzmemo li stvar sa šumarskog i narodo-gospodarstvenog gledišta, morati ćemo priznati, da je ta povreda blagotvorna i za samog vlastnika i za čitavu zemlju. Koliko mi je značio, postoji nešta takova i u Francuzkoj u nekim država u Njemačkoj, a možda jož i gdje drugdje, a u zemlji kao što je Ugarska, koja ima oko 11.500 šumovlastnika bez dvojbe je od potrebe

strukovno uredjenje šumskih odnošaja, da se ne povjerava dobro od mnogo i mnoga tisuća jutara ljudima, koje ne riedko susrećemo kao: »unesrećene šumare!«

Priobčio *Vaclav Fuksa.*

Rujevina.

Jedna od važnijih surovina upotrebljujućih se u strojbarstvu, nepobitno je rujevina. U trgovinu dolazi ova surovina kao zelenkast prašak, opora teka i osobita mirisa, koji se i na njim ustrojene kože prenosi.

Mi poznajemo u Južnoj Evropi tri vrsti bilinâ, koje nam pružaju ovu robu, a to je ruj grozdasti (*Rhus Coriaria L.*) koji se najviše u Maloj Aziji i zemljah sredozemnoga mora nalazi; zatim ruj mrežasti (*Rhus Myrthifolia* ili *Coriaria Myrthifolia*), koji raste u zemljama jugozapadne Europe, po obalama Sredozemnoga mora i Sjevernoj Africi; konačno po nas najvažniji ruj obični ili rujevac (*Rhus cotinus*), koji raste po našem Primorju, Krašu, u Lici i Dalmaciji i njenih otocih. Osim ovih vrsti rabi se još u strojbarstvu u sjevernoj Americi *Rhus Typhinum* a u Algiru *Rhus Pantophylla*, nu trieslo ovih ne dolazi u Evropi nigdje u trgovini, pa imade samo mjestnu vrijednost za one krajeve.

Najbolja rujevina je sicilijska, španjolska, portugizka i grčka, a dobiva se izključivo od *R. Coriaria*, isto tako i bolje vrsti francuzke rujevine. Tršćanska, venecijanska i južno tirolska potiče lih od *R. cotinus*, pa se ovamo i ona kod nas proizvedena rujevina ubraja. Provencalska ili francuska rujevina potiče od *Coriaria Mythifolia*.

Pošto vrednost rujevine u prvom redu ovisi o vrsti biline, od koje je uzeta, važno je da se pronadje kažiput, kojim će se nedvojbeno ustanoviti botaničko porieklo pojedinih vrsti rujevine. Dr. Julio Wiesner promatrajući rujevinu pod mikroskopom, opazio je, da su od svih histologičkih elemenata, rujevinu pru-

žajućeg lišća, tjenici pripadajući dielovi najbolje, a najlošije stanice *Mesophylla* sačuvane.

Morfologija ali tjenice upravo je kod raznih vrstih ruja tako raznolika, da se može po razpoznavanju ove, sa sigurnošću zaključivati na porieklo rujevine.

Lišće od *R. coriaria* jest perasto bilje, te imade obično na jednoj zajedničkoj petljici žućkaste boje, koja je veoma vlastasta, po 11 dugoljasto jajolikih krupno izrezanih; na dolnoj strani maljavih palističâ.

Petljica na kojoj lišće stoji i koju veoma često u obliku sitnih fragmenta u rujevini nalazimo, okrugljasta je, bliedo žuta, te je sa mnogobrojnim plutastim bradavičicama posuta.

Osim toga je plojka sa veoma sičušnima 0·009 mm. širokim tjeničnim stanicama prekrivena, nad koje se uzdižu razno veliki na širokom podištu sjedeći jedno do dvostanični vlasti. Veličina ovih varira od 0·03 do 0·04 mm. Membrane ovih vlasaka žute su boje, te su prekrivene cutikolom pokritom sitnim bradavicama, a promjer tih vlastića nad podištem iznosi 0·016 do 0·033 mm. Vlasti na dolnjoj plojci listića isto tako su ustrojeni, te imadu iste dimenzije, dočim su oni gornje plojke znatno sitniji. Stanice tjenice gornje plojke listića neimadu medjusobom nikakovih puči, ter su razne veličine, poligonalna oblika, obično 0·036 mm. dugačke i 0·039 mm. široke, prekrivene prugastom cutikulom, koje pružice teku pravcem listne duljine. Osobito se ova prugasta cuticula opaža na veoma produljenih stanicah ležećih nad fibrovazalnim svežnjiči gornje plojke, a prugasta cuticula istih nije tako izrazita, kao kod prije navedenih. Lišće običnoga ruja (*R. cotius*) jest jednostavno, različite veličine, oblo jajasto zaokružena lista, cijelovito sa obje strane glatko mrko modrasto zeleno, dočim su mu peteljke kratke i gladke, gdjegdje sa malimi plutastim bradavicama posute. Gornja plojka lišća posvema je gladka bez pusti i dlaka, njeno staničje naliči doduše po veličini staničju *R. coriaria*, nu razlikuje se bitno u sastavu i obliku, jerbo je okrugljasto izbočeno i relativno mnogo tanjeg tinja. Staničja naličja, kako to pod

mikroskopom razabiremo, ne imaju nikakovih dlaka niti vlasih no znatno mnogo sičušnih puči, a stanice su mu manje izbočene no staničje gornje plojke, ali u cielosti znatno manje nego one. Prugasta kutikula na gornjoj plojci neopaža se.

Debelo kožasto lišće od *R. myrtifolia* ili *Coriaria myrthifolia*, poredano na četverobridnoj peteljci, posve je gladko, cielovito i mnogo veće od palističah vrsti *R. coriaria*.

Lice lista pokazuje pojedine puči nu posve je gladko, bezvlasasto, stanice su mu debela tinja, ostrobridno višekutne, razne veličine do 0·44 mm. duge. Wiesner opazio je na istih samo tragove prugaste cuticule. Naličje jest takodjer bez dlaka, ali puno 0·028 mm, dugih i 0·014 mm. širokih puči. Stanice su poligonalna oblika, kad kad malo zaokružene, tinj im je relativno debeo, jasno prugast.

Iz ovih podataka lasno razabireno, da možemo pomoćju mikroskopa točno ustanoviti temeljnu biljku pojedine vrsti rujevine.

Konačno valja jošte spomenuti, da je mesophyll od vrsti *R. coriaria* i *R. cotinus* veoma bogat na ledčastih aggregatih cecelno kiselog vapna, koji se u veoma malih mjerah kod *R. myrthifolia* nalaze, stoga je i pepeo lišće od *R. cotinus* i *cariaria* pun 0·012 i 0·034 mm. velikih okrugljastih šiljci providjenih aggregata cecelno kiselog vapna, dočim takovi u pepelu od *R. myrthifolia* manjkaju. Kemička svojstva ruja nisu jošte u podpunoj mjeri izpitana, nu po iztraživanju Rad. Wagnera čini se, da se trieslovina rujevine neslaže podpuno sa onom od šiške. Rujevina od *R. coriaria* sadržaje trieslovu kiselinu, te se trieslo u lišću ove vrsti lučbenim putem u čistu trieslovnu kiselinu pretvara. U lišću *R. myrthifolia* nadjeno je eteričkog ulja, u vinovici topivih smola, chrophylla, triesla i trieslovne kiseline, žutog mastila identičnog sa guereitrinom, alkaloida, škroba i staničevine.

Tehnička vrednost pojedinih vrsti rujevine nije takodjer jošte stalno uglavljena, nu u trgovini uzimlje se kao najbolja ona od *R. coriaria*, a do nje reda se rujevina od *R. cotinus*,

dočim je najlošija ona od *R. myrthifolia*. Po Bolleyu imale bi se prve dvije vrsti smatrati posvema jednakovriednima.

Najvriednija u trgovačkom svetu jest rujevina sicilijanska a to poglavito ona iz Nillitela, do nje je rujevina španjolska (iz Priego, Valladolida, Malage i Moline) franceska (iz Avignona i Montpelliera) dočim naša domaća rujevina stoji u istoj cieni sa portugizkom, alzačkom, mletačkom i tirolskom rujevinom.

Upotrebljuju se pako sve vrsti za strojenje laganih i finih koža, osobito za strojenje onih, koje se bojadišu. Ujedno rabi se i za crnobojadisanje.

Dobivanje rujevine veoma je jednostavno, te se svagdje jednako proizvadja. Mlade grančice lome se i skupljaju, te se na suncu suše, posle toga se lišće sa grančica štapovi otuea; ili se pako odmah kod sabiranja sa grančicah opurka i tako suši.

Posušeno lišće melje se medju mlinskimi kameni u više manje sitno brašno, te kao takovo u trgovinu dolazi.

Pošto je sakupljanje ruja našem kraškom i primorskom pučanstvu pružalo lijepo zaslужbe bez ikakovih troškova, to se je sakupljanje ruja stalo tako neracionalno provadjeti, da je nastala dvostruka po one priedjele pogibelj, i to: da se ono i onako golo kraško tlo prekriveno jedva čbunjem ruja, ponovno svake bilinske zaštite rieši, i da se time, što su sabirači ruja isti skupa sa korijenjem kidali, ova liepu privrednu pružajuća biljka kod nas posve neizkorieni.

Usled toga prinuždena je bila Visoka kr. zem. vlada izdati ponovno 30. lipnja 1882. pod br. 23753. odj. unut. na-redbu, kojom se ovo sabiranje ograničuje, a u šumah i pašnjacih imovnih obćina podpuno zabranjuje, tako da se očuva bar ono malo bilinskog pokrova što no je dielom preostao, dielom težkim troškom podignut i uzgojen na golom kamenu, njekad podlozi bujnog i velebnog hrašća, koje je preradjeno u ponosne brodove imalo navještati silnu moć Rimljana i Mletačke republike.

Jaroslav pl. Šugh.

LISTAK.

Osobne viesti.

Imenovanja i promaknuća. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije obnašao je imenovati: šum. tehn dnevničara ogulinske imovne obćine Stjepana Šimića privremenim šumarskim vježbenikom kod iste imovne obćine sa sustavnimi berivi; nadalje šumarskoga vježbenika imovne obćine brodske Miju Smolčića računarskim oficijalom kod gospodarstvenoga ureda iste imovne obćine sa sustavnimi berivi. — Kr. ugarski ministar za poljodjelstvo obnašao je kod uprave državnih šuma unutar Hrvatske i Slavonije promaknuti kr. nadšumara Ernesta Czeisbergera iz 3. u 2. stupanj IX. plaćevnog razreda a kr. šumara Rudolfa Hajdina iz 3. u 2. stepen X. plaćevnog razreda počam od 1. srpnja t. g., nadalje imenovati šumarske vježbenike: Dragutina Lahnera, Dragutina Ottu, Virgila Boerina, Belu Maiera, Ivana Kralovanskoga, Stjepana Janusseka i Bartola Schleiferu šumarskimi kandidati kod kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu; nadalje šumarske vježbenike: Petra Matušovića i Belu Zudora šumarskimi kandidati kod kr. nadšumarskog ureda u Vinkovcima i šum. vježbenike: Ladislava Hamara i Andriju Haderdanya šumarskimi kandidati kod kr. šumskog ureda u Otočcu, sve u XI. plaćevnom razredu.

Povratak s poučnog putovanja. Velem. gosp. Ferdo Zikmundowsky kr. odsječni savjetnik kralj. zemalj. vlade i zemaljski šumarski izvjestitelj vratio se je početkom pr. mj. sa poučnog putovanja, na koje je od strane vis. kr. zemalj. vlade izaslan bio, da prouči ustrojstvo lugarnica u Monarhiji, posjetiv ugarske lugarnice u Lipto-Ujváru, Királhalmi i austrijsku e. kr. školu za nadlugare — Försterschule — u Gusswerku u Gornjoj Štajerskoj. Ovo je putovanje u savezu konačnim riešenjem pitanja o ustrojenju lugarnice kod nas, o čemu je već u našemu listu opetovano pisano bilo.

Umro. U Gospiću umro je 29. svibnja, još u razmjerno mladoj dobi od 36 godina šumar imovne obćine otočke Luka Guteša, koji je već od g. 1889. bio članom I. razreda našega društva. »Vječni mu pokoj.«

Zakoni i normativne naredbe.

Naredba kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 31. svibnja 1899. br. 31230. kojom se naredjuje, da se imadu predhvati u drvosječnih osnova posebno voditi i prihodi

istih, nepotrošivoj glavnici imovnih obćina u smislu §§. 24. i 27. naputka A.) k zakonu od 11. srpnja 1881. svake godine priklopiti.

Kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove opazila je, da neke krajiške imovne obćine nisu godišnje viške iz prodajah, što no potječe najviše od predhvatih na drvnoj zalihi pojedinih gospodarstvenih jedinica (§. 17. naputak A. k zakonu od 11. srpnja 1881.) ili iz prištednjah (§. 24. istog naputka) privele koncem upravne godine ovoj svrsi, kojoj se bi bili imali privesti prema propisima §. 24. i 27. naputka A. k zakonu od 11. srpnja 1881. odnosno prema naredbi kr. zemaljske vlade od 3. studenoga 1882. broj 14.885. (sbirka naredaba i propisa II. strana 179) naime nepotrošivoj šumskoj glavnici, nego su te viške u proračunih za iduću godinu prenieli kao blagajnički ostatak.

Taj se postupak obzirom na alineju 1. §. 27. gori navedenog naputka ne može odobriti, jer vodi do toga da se u pojedinoj godini, više potroši no što redoviti prihod upitne godine iznosi.

Povodom tim nalazi kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove na temelju ustanova §§ 24. i 27. naputka A. k zak. od 10. srpnja 1881. odrediti što sledi:

1. Kod sastavka godišnje drvosječne osnove ima se točno lučiti redoviti prihod od vanrednoga u drvnoj gromadi i u procjenbenoj vrednosti;

2. ovi se podatci imadu prigodom sastavka i podnešenja proračuna evidentirati u posebnih izkazih;

3. nakon izminuća upravne godine §. 30. nap. C. ima se predložiti prema uspjehu faktičnih dohodata i izdataka pregledni izkaz, iz kojeg se bude dalo razabratiti:

a) koliko iz naslova predhvata (vanrednog uživanja) bezuvjetno spada u nepotrošivu šumsku glavnici prama §. 27. naputka A.;

b) koliko iznaša prištednja od sveukupnog blagajničkog rukovodstva u svrhu, koju bi valjalo prema §. 24. naputka A. privesti nepotrošivoj šumskoj glavnici (matici);

4. Za pokriće troškovah proračuna za buduću godinu ne smije se sa takovimi prištednjami (3. b.) prošlih godina, a niti sa svotami vanrednog prihoda (3. a.) razpolagati;

5. Svote koje unidju iz vanrednog uživanja (3. a.) imadu se odmah nakon uplate, a ne potičuće iz prištednjah (3. b.) koncem upravne godine, pripisati kr. zemaljskoj blagajni sbog kamatonosnog uloženja;

6. Odustati od ovih odredbah uslid neobhodne potrebe dozvoljeno je samo uz naročitu privolu ove kr. zemaljske vlade, koja se privola unapred obrazloženim predlogom zatražiti ima.

O tomu imade se obaviestiti znanja i ravnanja radi gospod. ured tamošnje imovne obćine dostavom priležećih trijuh prepisa ove naredbe.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Izašlo je novo:

Sachs, Adressbuch der Holzinteressenten Oesterreichs-Ungarns mit Bosnien und Herzegovina. Herausgegeben von der Redaction des »Oest. ungar. Centralblatt für Walderzeugnisse«. IV. Jahrgang. Nachtrag 1898/99. Wien W. Frick. Ciena 1 for. 20 nč.

Gall Gehaltstafel für die Beamten in der preussischen Staatsverwaltung. Berlin, N. Moeser. Ciena 1 marku.

Otto, Grundzüge der Agriculturchemie für land. u. forstwirth. sowie gärtnerische Lehranstalten und zum Selbstunterricht. Berlin, Parey. Ciena 4 marke.

Knodt, der Thiere Dank. Allen Freunden des Thierschutzes, zumal dessen obersten Förderern, den Behörden u. Vereinen, den Geistlichen u. Lehrern ans Herz gelegt. 3 Auflage. Leipzig, Hartung & Sohn. Ciena 25 pfeniga.

Rötter Dr. Oberstabsarzt, der Nothhelfer in plötzlichen Unglücksfällen. Anleitung zur Behandlung Verunglückter bis zur Ankunft des Arztes. 9. Auflage (mit 24 Abbildungen). München, F. Lohmann. Ciena 50 pfeniga. Ova knjižica mogla bi se preporučiti našim šumarom, koji često dodju u zgodu, gdje bi im upute ove knjižice dobro doći mogli, a ovi opet drvare i druge ljudi. Koliko je ova knjižica dobra, vidi se već iz toga, što je ovo već 9. izdanje iste.

Clater, der Hundearzt nebst einen Anhang enthaltend die wichtigsten Hunderassen, sowie die Erziehung u. die Dressur des Hundes. 7. Auflage. Leipzig, Ernst. Ciena 1·2 mar.

Vorlesungsverzeichnisse der Universitäten, technischen u. Fach-Hochschulen von Deutschland, Oesterreich u. der Schweiz. Sommer-Semester 1899. München, akad. Verlag. Ciena 60 pfeniga.

Jahrbuch der Naturwissenschaften 1898. bis 1899. Ein Verzeichniss der Fortschritte auf den Gebieten der Physik, Chemie u. chemischen Technologie; der angewandten Mechanik; der Meteorologie u. Physik. Geographie; der Astronomie; der Zoologie u. Botanik; der Forst- u. Landwirtschaft; der Mineralogie u. Geologie; der Gesundheitspflege; der Länder- u. Völkerkunde, der Handels u. des Verkehrs. 14. Jahrgang. Ciena 3·6 for.

Martin, die Folgerungen der Bodenreinertragstheorie für die Erziehung u. die Umtreibszeit der wichtigsten deutschen Holzarten. V. Band: die Fichte; sonstige Holz u. Betriebsarten; die Aufgaben der forstlichen Statistik. Ciena 3·6 for.

Reinholt, das ländliche Wohnhaus. Studie über praktische Anlage von kleinen Landhäusern u. Cottages in Verbindung mit Gärten. Ciena 1.5 for.

Promet i trgovina.

Glede trgovine s drvom vriedi ono, što smo u našem izerpisom izvještaju o tom pitanju u zadnjem (6) broju našega lista kazali. Svjetski je trg živahan i nade je, da će tako i ostati. Piljane prave sa svojom hrastovom robom dobre poslove, s toga im i broj kod nas sveudilj raste. Novo je na našem dryarskom trgu to, da se do sele zanemarene vrsti tvrdih i inače plemenitih listača, naime jasen i briest, sve većma traže, pa da se je već našla — kako su domaći dnevniči javili — tvrdka, koja bi bila voljna na poseb kupiti ove vrsti drveća u sjećinah naše investicionale zaklade, dočim se je sve do sada naš trg za jasenjinu i briestovinu slabo interesovao. Glede hrastovih dužica promet je još priličan, ako i nije više takav, kakav je početkom godine bio. Kakav je promet bio u mjesecu travnju t. g. na Rieci i Trstu priobćujemo niže.

Izvoz franeuskih dužica preko Rieke mjeseca travnja 1899.

Opremila kuća	Za Bordeaux	Za Cettę	Za Marseille	Za Rouen	Za Jafu	Za Hull	Za Liverpool	Za Italiju
J. B. M. Gairard	—	—	—	—	—	—	—	22981
Christ. Gaffinel	—	—	—	—	—	—	—	938
G. Glass	669347	—	—	—	—	—	—	2400
Th. Schadelooch	131064	—	—	—	—	—	—	—
J. B. M. Gairard	—	—	—	—	—	—	—	2842
Christ. Gaffinel	—	—	—	—	—	—	—	4070
R. Conighi & Arch	37027	—	—	—	—	—	—	4000
—	34754	—	—	—	—	—	—	—
J. B. M. Gairard	—	—	46428	—	—	—	—	—
Christ. Gaffinel	—	—	—	600	—	—	—	2895
J. B. M. Gairard	—	—	—	—	—	12000	—	2000
—	—	—	—	—	—	—	—	3527
Ukupno . .	811311	71781	125388	600	300000	12000	2400	43253

Izvoz francuzkih dužica preko Trsta mjeseca travnja 1899.

Odpremila kuća	Za Cettę	Za Bonu	Za Hull	Za Italiju
Christ. Gaffinel J. B. M. Gairard	—	—	—	3000 3664 —
"	3000	—	—	5528 1000
Christ. " Gaffinel	—	—	2400	—
"	222867	—	—	3470
Ukupno.....	222867	3000	2400	16662

Uvoz francuzkih dužica u Trst mjeseca travnja 1899.

P r i m i o	Iz Broda	Iz Beča	Iz Budim-peste	Iz Marburga	Iz Banjaluke	Ukupno
R. Conighi & Arch J. B. M. Gairard	12000	12000	4000	—	—	16000 12000
A. Dreher	—	—	—	8000	—	8000
Christ. Gaffinel	—	—	—	—	8000	8000
F. Parisi	—	4000	—	—	—	4000
Ukupno.....	12000	12000	8000	8000	8000	48000

Opetovanje izvoza:

	Preko Trsta	Preko Rieke	Ukupno
Francuzka . . .	222,867	1,009,080	1,231,947
Turska (Azija)	—	300,000	300,000
Italija	16.662	43.253	59.915
Englezka . . .	2 400	14 400	16 800
Algir	3.000	—	3.000
	244,929	1,366,733	1,611,662 komada.

Veleprodaja u Slavoniji. Polag viesti, koju je nedavno »Obzor« donesao, prodano je kod vlastelinstva prejas. kneza Schaumburg-Lippe-a iz područnih vlastelinskih šumah do 22.000 brastovih stabala na površini od kojih 800 rali jednoj budimpeštanskoj tvrdci za svotu od 722.000 forinti.

Uspjeh dražbe kod kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu.
Dne 31. svibnja t. g. obdržana je kod kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu dražbena razprava putem zatvorenih pismenih ponuda glede unovčenja jednogodišnjih jelovih i bukovih etata kr. državne šumarije u Ravnoj gori.

Kod dražbe učestvovalo je 5 domaćih drvotržaca i dostalcem postalo je društvo A. Rožić i Makso Čebular iz Sušaka na 2150 m^3 jelovine stablovine u okružju 1. sjekoreda I. sa kupovninom od 4386 for. u šumi na panju; te drvotržac gosp. Ivan Turković iz Zagreba na 330 m^6 bukovine u 1. okružju sjekoreda I. sa kupovninom od 360 forinti; na 3513 m^3 jelovine u okružju 1. sjekoreda II. sa kupovninom od 8185 for. 29 nč.; onda na 1340 m^3 bukovine isto tamo za 1622 for., konačno na 3147 m^3 jelovine u okružju 2. sjekoreda III. sa kupovninom od 9461 for. 89 nč., sve to u šumi na panju.

Ista dražbena razprava protezala se i na zalihu sjekoreda br. IV. kr. šumarije u Fužini, sastojeća se od 8384 m^3 tvorivog te 2099 m^3 ogrevnog bukovog drvlja, nu za ovaj prodajni predmet ponuda stigla nije.

Dražba jelovih, smrekovih i bukovih stabala kod kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu. Dne 3. srpnja ove godine prodavat će se kod kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu putem zatvorenih pismenih ponuda slijedeće drvn. gromade:

šumariji	sjekorepu	okružju	na površini od kat. ju-tara	Dražbi podvržena			Cijena kub. metra, stablo-vine u novčićima	Na temelju jediničnih cijena izračunana approximativna ku-povnina	Opazka			
				jelova i smrekova	bukova za							
					tvorivo	ogrev						
					sposobna		stablovina u m^3					
Novi	I. 1, 2 II. 1, 2, 6 III. 8, 10 12 10, 11		3719	83551 — 135393 — 135404	—	—	105 65 35	87728 88005 45 47391 40				
Jase-nak	I. 5, 6, II. 3, 4 IV. 1, 2	896 69 386		20000 — 3263 — 8384	— 40000 — — —	65 35 183 183 183	13000 14000 — 5971 —		uporabivo u razdoblju 1899—1902.			
Fuži-ne	IV. 1, 2	386		— 8384 — —	— 2099 49½ —	97½ 1039 —	8174 40 —					
Ogu-lin	IV. 4 V. 1, 2	1254		27114 — 34820 —	— — 8710	105 65 10	28469 22633 70 871 —		uporabiv u razdoblju 1899—1901.			
Ivan-ska	VI. 98	324		— 12000 —	— 120	120	14400 —		cjeplka bukovina uporabiva u g. 1899—1900			

Propisno biljegovane ponude imadu se do 11 sati prije podne kod uručbenog zapisnika šumarskog ravnateljstva u Zagrebu predati, te se k istim priklopiti ima 5% ponudjene svote u ime žaobine. Uvjeti mogu se uvidjeti u vrijeme službenih satova kod više puta spomenutog šumarskog ravnateljstva i kod dotičnih šumarija.

Ciena ugljena od drva na bečkom trgu. Polag izvještaja bečke trgovačko-obrtničke komore objelodanjenom u »Oesterr. Forst- u. Jagdzeitung« bila je ciena bukovog ugljena u zadnje vrieme 1·3 for. po hektolitru.

Različite viesti i sitnice.

Austrijski šumarski kongres. Već smo u jednom od prijašnjih brojeva donigli viest, da će se pod konac travnja obdržavati taj kongres u Beču i obećali o tom koju potanju progovoriti. Ovime našem obećanju udovoljujemo. Doista držao je u zakazano vrieme ovaj kongres, kojemu je množstvo austrijskih šumara i mnogih drugih vrlo visokih ličnosti prisustvovalo, svoje sjednice i potanko razpravljaо о ovim četirim pitanjima:

I. O potrebi posebnoga požarnoga rada, jer da obće ustanove šumskoga zakona nisu u tom pogledu dostatne i što da se od zakonodavstva u toj stvari zahtieva?

II. Kako da se doskoči velikim štetama od dima, koji izlazi iz dimnjaka mnogih kemijskih tvornica u šumskih predjelih, od kojih mnoge šume, navlastito u Českoj, mnogo stradaju?

III. Jeli opravдано da se za ponovno pošumljenje pustih površina zatraži oprost od poreza, na koje vrieme i kako?

IV. Da se zbog zaštite šuma od zareznika, koji sve veće i veće štete u šumah počinjaju, poprime neka obća sredstva, navlastito ne bi li bilo uputno, da se nastoji, kako bi se internacionalni zakon za zaštitu ptica izdao?

Predsjednikom kongresa izabran je preuzv. g. grof Karlo Buquoys, podpredsjednicima preuzv. g. grof Guido Dubsky i Ljudevit barun Berg; perovodjaci pako c. kr. šumarski nadsvjetnik A. Rossipal i šum. savjetnik M. Franz; za drugo sam predsjednik grof Buquoys; za treće grof Karlo Hangwitz; a za četvrto nadšumarnik Freygang.

Kongres trajao je više dana, te je nakon svestrane vrlo poučne debate obzirom na I. pitanje stvorena sliedeća rezolucija: vlada se umoljava da izda posebne požarne redove za razne pokrajine, kojim će uspješno ga-

šenje šum. požara biti u ovakom pogledu osjegurano. — Glede II. pitanja spomenuti nam je za razjašnjenje istoga, da su se u novije vrieme stale mnoge šume u području navlastito kemijskih tvornica sušiti, i mnoge već sasvim propale; druge opet tako silno uslijed dima u prirastu zaostaju, da im priраст i od više godina nije tolik, kolik bi im bio u jednoj godini u normalnih odnošajih. Te štete obćenito su najveće u Njemačkoj, gdje se kemijska industrijia u zadnje vrieme vanredno digla, i gdje su se već njemački šumarski stručnjaci opetovano tim pitanjem bavili, razpravljajući ga u svojih stručnih glasilih i u svojih skupština. U našoj monarkiji najveće su do sele te štete u Českoj, gdje je najveća industrijia, nu razmijerno se je manje o tom pisalo i nekako se tomu pitanju, zbog skrbi za industriju, donjekle izbjegavalо. Nu pošto su štete od toga svakim danom sve veće i veće, to se je moralo to pitanje već jednoč ozbiljno pretresivati, jer su po Českoj mnoge šume ne samo na stotine već i tisuće rali stale od dima i u njem sadržanih otrovnih plinova silno stradavati. Više stradavaju četinjače od listača, a ponajviše strada od četinjača smreka. Nakon osobito zanimive i živahne razprave, stvorena je povodom toga pitanja sliedeća rezolucija: obzirom na osobitu narodno-gospodarstvenu važnost šuma, s obzirom na pogibelji koje šumama priete od dima i plinova, koji se kod mnogih obrtih razvijaju, drži austrijski šum. kongres nužnim i narodno-gospodarstvenoj vrednosti šuma odgovarajućim, da se svim ovakovim obrtnim poduzećem naloži, da se imadu poskrbiti za takove naprave, kojima će se ovakovi plinovi kondenzirati i neškodljivimi učiniti; da takova poduzeća, ne budu li se ovakovima napravama služila, ili ako ona u obče tečajem svoje proizvodnje nanašaju šumama štete, imadu za takove odgovarati i naknadjavati ih, kao što već sada jamče i željeznička poduzeća. — Obzirom na III. pitanje zaključeno je: da se c. kr. vlada pozove, da čim prije predloži pojedinim saborom zakonsku osnovu, kojimi će se onim, koji puste površine pošumljuju, zajamčiti pogodovnosti gledom plaćanja poreza. Te pogodovnosti da bi bile: da se kod pošumljenja slabog zemljišta, nu koje se je do sele gospodarski kojom drugom vrstom kulture uživalo — za pusto kršje kad se pošumi i onako već obстоji oprost od poreza — navlastito na velikim strminam važnih za odicanje vode, dadu ove pogodnosti: a) kod pretvorbe u visoku šumu, da budu iste do 20 godine posvema proste od poreza; b) od 20—40 godine, da se plaća polovica poreza i to od onog razreda u koji je to zemljište kao š u m s k o uvršteno; c) kod pretvorbe u sitnu šumu da traje oprost od poreza do konca prve obhodnje; d) kod pretvorbe u srednju šumu do prve sječe nizkoga drveća. U koliko će se prije ponovnoga pošumljenja tjerati šumsko-poljsko gospodarenje, počimljie oprost od poreza tek onda, kad to gospodarstvo prestane. — Gledom

na IV. pitanje stvoren je zaključak: pošto se od godine do godine množaju štete od zareznika, kojih pogibelji jedino mogu pravo ptice predusresti, to je izdanje internacionallnog zakona za zaštitu ptica postalo upravo životnim pitanjem za obstanak naših šuma. Stoga bi se visoka vlada imala umoliti, da stupi u dogovor sa susjednimi državama — tu se najviše misli na Italiju i njezine upravo barbarske lovce na ptice pjevice, koji ih svake godine prigodom selenja na stotine tisuća ulove — i sa svim na razpoložbu stojećimi sredstvi nastojati, da se prizna velika važnost u međunarodnog zakona za zaštitu ptica i takav što skorije stvari. Svi su ovi zaključci jednoglasno prihvaci.

Veleprodaja drva u Bosnoj. Kako su razne trgovačke novine javile, ugovorila je bosansko-hercegovačka zemaljska vlada sa tvrdkom J. Eissler & braća i L. Ortlieb u Monakovu veleprodaju u bosanskih državnih šumah, koja obuhvaća 80 tisuća hektara šume. Na toj površini posjeći će tvrdka tečajem 30 godina 29 tisuća hektara, dakle godimice oko tisuću hektara. Da se izgrade nužne željeznice, davati će ove tvrdke vlasti godimice oko 100 tisuća forinti, a osim toga garantira se vlasti od strane spomenutih tvrdka čisti prihod od daljnih najmanje 100.000 for. na godinu. Kod toga posla sudjelovati će i bosansko-hercegovačka zemaljska banka nekim postotnim dijom čistoga prihoda koji će dobivati, ali da uza sve to neće nositi nikakovoga gubitka, pa po tom da ne može u nikojem slučaju štetovati. U svrhu ove eksploitacije bosanskih šuma po rečenih tvrdka, da bi se postepeno izgradilo do 100 kilometara željeznice, koja da bi tada bez ikakova tereta prešla u vlastništvo države.

Amerikanska „pitschpine“. Četinjačko drvo, koje se iz Amerike pod imenom »pitschpine« (čitaj pičpajn) u Evropu uvaža, postalo je vrlo obljudljeno, te se navlastito rabi umjesto arišovine i hrastovine osobito kod vodogradnjevina, pa je ove vrsti drva u mnogih predjelih Europe donjekle iztisnula. Ne samo u centralnoj Europi, već čak i u naših predjelih počimlje se ovo drvo udomaćivati. Tako su stupovi mosta na Savi kod Brčke takodjer od ovoga drva. Ovo se drvo odlikuje doista osobitom trajnošću i čvrstoćom, nu ne potiče to drvo kako mnogi misle od četinjače poznate pod imenom »pinus rigida«, koja raste u hladnijih predjelih zdržanih država i koje je drvo dosta slabih tehničkih svojstava, već se u Europi tim imenom nazivaju vriedne vrsti borova, koje rastu u toplih predjelih sjeverne Amerike uz atlanski ocean, navlastito »pinus palustris« i njemu srodne vrsti.

Riebelov t. z. „Kreisrechenschieber“. Već smo u zadnjem broju doneli kratku viest o ovom pomagalu, koje je polag svoje konstrukcije zanimivo za svakoga, koji se geodesijom bavi. Poznata firma »braća Fromme« u Beču dala je izraditi tu spravu i uzela na nju

patent. Za pravo to su dvie sprave t. j. veliki i skuplji »Kreisrechenschieber« kojim se mnoge računske operacije prištade, koje se ne mogu kod većih radnja sa theodolitom mimoći, i mali i jeftiniji »Kreisrechenschieber«, koji nam može služiti samo kod optičkog mjerjenja daljina i visina. Obe su ove sprave u br. 21. »Oesterreichische Forst u. Jagdzeitung« slikama predložene i potanje opisane, pa ćemo se i mi u slijedećem toga opisa držati.

Veća sprava pod imenom »logaritmički Univesal-Kreisrechenschieber« sastoji se od dva koncentrična kotača, koji se oko središta gibati mogu. Na vanjskom rubu unutarnjega kotača nalaze se logaritmi brojeva od 10—100 odnosno od 100—1000, 1000—10000 i t. d. Vanjski kotač podijeljen je u smjeru polumjera na pet krugova u kojima se nalaze logaritmi od $\cos \alpha$. Odčitavanja prave se lupom. Ovaj instrumenat može kao pomagalo u ove svrhe služiti:

1. za množitbu brojeva sa dva i tri mjesto kojih se umnožak dobiva točno do na peto mjesto po formuli $Z \times a = \log Z + \log a$.
2. za diobu takovih brojeva po formuli $Z : a = \log Z - \log a$.
3. da dobijemo umnožak brojeva $Z \times \sin \alpha$ i $Z \times \cos \alpha$, dakle za izračunavanje koordinatnih diferencija, a to je upravo i glavno kod ovoga instrumenta.

4. za izračunavanje $\frac{Z}{\sin \alpha}$ i $\frac{Z}{\cos \alpha}$

5. za izračunavanje $Z \times \operatorname{tg} \alpha$ i $Z \times \operatorname{cotg} \alpha$.

6. za izračunavanje $\frac{Z}{\operatorname{tg} \alpha}$ i $\frac{Z}{\operatorname{cotg} \alpha}$

7. za izračunavanje coordinata coordinatne mreže $Ya = \frac{\Delta y \cdot l}{\delta}$

$$Xa = \frac{x \cdot l}{\delta}$$

8. za izračunavanje horizontalne udaljenosti (E) i razlike visina (h) kod optičkog mjerjenja daljina po Reichenbachu polag formule $(Cl + c) \cos^2 \alpha$ i $(Cl + c) \frac{\sin^2 \alpha}{2}$

Ovaj sada opisani stroj zvan „veliki Kreisrechenschieber“, olahko-
će u velike izmjere, koje se theodolitom preduzimljaju, jer rješava geometra
onog napornog i dugočasnog izračunavanja koordinatnih diferencija kod
kojeg se uza svu pominju lako pogrijeti može, pa to je i potaklo
g. inspektora Riebela, ravnatelja tehničkog odjela za agrarne operacije,
da taj instrumenat izmislio. Instrumenat može se dobiti kod gore spo-
menute tvrdke za cienu od 180 for. po komadu u solidnoj kutiji, te mu
je pridodan točni náputak kako da se rabi.

Pošto je gore spomenuti instrumenat preskup za obéenitu porabu, to je za porabu kod optičnog mjerjenja daljina i visina konstruirao Riebel još i t. z. »mali Kreisrechenschieber«, koji se kod iste tvrdke — svakom se instrumentu pridaje po jedan točan naputak za porabu — za cenu od 30 for. dobiti može. Ovaj je instrumenat sličan prvomu, samo daleko jednostavniji, jer može služiti samo za izračunavanje data spomenutih gore pod točkom 8.

Nov način izkolčenja pravaca kroz šumu. Čitamo pod ovim naslovom u »Fricks-Rundschau« vrlo zgodan člančić o tom, kojega držimo jednom od vrlo zgodnih mjerničkih »finta«, koja može i našim šumaram, bavećim se često u praksi izkolčivanjem prosjeka, vrlo dobro doći, s toga ga u prevodu nepromjenjena donosimo. U tom članku pisano je ovo :

»Ima više raznih načina, kroz šumu — a da ne vidimo od prve točke i zadnju — kako valja izkolčivati pravac, kao što su krajevi sjećinâ, putevi, projeci i t. d. ali svi ti načini pravo ne odgovaraju. Kako se i na papiru lijepo čini prosjek izkolčiti pomoćju busole, mjeračeg stola ili teodolita izmedju dve zadane točke, isto je to tako neugodan i nezahvalan posao, koji stoji i mnogo vremena kad se taj zadatak ima na polju obaviti, a sprečava nas u tom gusto drveće ili neprohodna šikara, steruća se preko brdâ i dolina. Prvim izkolčenjem nije taj posao još dovršen, jer radilo se ma kako točno, ne ćemo izaći nego na koju pogrešnu točku, koja je često dosta udaljena od prave točke na koju bi izaći morali. Doduše teorija poznaće jednostavan način, kako da se ta pogriješka izpravi i traženi pravac nadje, naime, urisati pogriješni pravac u načrt, mjereći natrag bacati s tog pogriješnog pravca ordinate, duljinu njihovu na karti izmjeriti, izračunati i u naravi prenjeti. Sve to na papiru gladko ide — ali u naravi skopčano je to s mnogobrojnim potežkoćama, jer valja i opet pravce po šikari prosjecati i mjeriti, a konačni rezultat biti će — nekakav grbavi pravac, kojega valja i opet popravljati. Ipak nije svemu tomu nikakav drugi razlog, već što su i načrti ljudsko djelo u kojih ima kod kuteva sasvim malenih pogriješaka, koje su ipak od velikoga dojma na rezultat. Kod duljih pravaca i najmanja se pogriješka osjeća i biva sve većom i većom, a konačna je razlika izmedju pravaca na karti i onoga u naravi dosta velika.

Mnogo sigurnije nego li očitavanje kuteva ma i na najtočnijem načrtu, jest radnja na jedan siguran vidljivi znak, visoki signal, visoko stablo ili što sličnoga. Žalibče nije to svagda moguće; kod većih udaljenosti ili pače kod grbavog terraina nisu takovi znaci u šumi vidljivi, van da imadu visinu tornjeva. Ipak ima jedan jednostavni način stvoriti si takov znak, koji nas za tu svihu podpunoma zadovoljiti može. Ovaj se način sastoji u tome :

Ima li se od točke *A* na točku *B* ravna crta tracirati, stavi se mjernik rano u zoru prije dana ili pred večer već za mraka strojem n. pr. šumskom busolom (sa dalekogledom) ili teodolitom na točku *A*. Istodobno valja da se pomoćnik mjernika stavi na točku *B*. Kad mjernik dade znak (žviždalicom, trubljom ili kod većih daljina hitcevi iz puške), na točki *B* stavljenom pomoćniku, ima isti puškom naperenom okomito u zrak izbaciti od vremena do vremena rakete kojima je pušku nabio. Pošto se ovakove rakete u sumračju dobro vide, ima ih mjernik vizurom uhvatiti, što će mu doskora za rukom poći jer je i onako u tom smjeru dalekogled već prije naperio. Ako je mjernik iole vještiji, sjegurno će vizurom već treću raketu uhvatiti. Odčitav točno kut prekine radnju ili čeka dok dan svane. Sada treba samo u tom pravcu pravac izkolčivati i moženo biti sjegurni da ćemo pravcem upravo na zadanoj točki izaći. Sad se više ne treba mjernik bojati hoće li na zadanoj točki izaći ili ne, već on sada sjegurno radi, stoga ni ne treba tek bojazljivo pravac po malo prosjecati već može — pravi li prosjek — odmah ga u čitavoj širini prosjeći dati, jer popravljati ne će imati ništa. Ovakove rakete mogu se dobiti u svakoj trgovini sa oružjem a za svaki kalibar puške uz cenu od 6—10 novčića. Ako li je daljina *A* do *B* vrlo velika, tad se preporuča uporaba velikih raketa kakove se kod vatrometa rabe, koje se na daleko vide i visoko se u zrak dižu.

Da, ne valja kod velike suše i vrućine ovakove rakete u šumi puštatiti, ni netreba naročito spomenuti.

Igra prirode. Pod ovim naslovom donesoše »Nar. Novine« viest iz Korenice, da je tamošnjem postolaru Mati Jurkoviću darovao neki seljanin iz Bunića mladoga nakazuoga zeca, kojega je u svojem polju uhvatio i koji je imao jednu glavu ali dva tiela, jedno mužko a drugo žensko i na svakom dvie zadnje noge i rep. Ovaj je nakazni zec odpremljen profesoru zoologije na zagrebačko sveučilište.

Željeznica Zagreb—Samobor. Kako su već opetovano naši domaći dnevnični javili, ozbiljno se radi oko toga, da se što prije izgradi davno već zasnovana vicinalna željeznica Zagreb—Samobor. Isti dnevnični donose i viest, da ima nade, da će ova željeznica još možda 1. listopada o. g. gotova biti. Kako smo čuli od samoga mjernika kojemu je izgradnja ove pruge povjerena, ovo bi se poduzeće dobro rentirati moglo. Već dosadanji promet robe i osoba između Zagreba i Samobora dosta je znatan, a ne ima sumnje, da će se on izgradnjom ove pruge znatno dići. Poduzetnici drže, da će se izgradnjom ove pruge omogućiti ponovno izerpljivanje starodrevnih i negda vrlo poznatih rudnika u blizini Samobora u mjestu »Rude« zvanom, što bi vanredno djelovalo na blagostanje tamošnjeg gustog pučanstva, koje tvore većinom potomci nekadašnjih rudara —

negda Niemaca — koji danas na malo zemljišta kukavno žive, a već trideset godina u nadi, da će se u ovih rudnicib ponovno raditi početi, gdje bi oni opet lahko našli zarade — kojoi su negda vični bili i volili ju više nego drugu koju vrst rada. Pošto ima u tamošnjih brdina i kamenog ugljena, mogla bi se i izerpljivanjem ovih ugljenika početi, pa tako bi ova pruga mogla biti od osobite važnosti po napredak ovoga i sa svojih prirodnih čara poznatoga mjesta, koje bi tad doista postati moglo ono, što Samoborci više puta kažu — »predgradje Zagreba«.

Nove pilane. Kako smo iz krugova naših drvotržaca dočuli, kani novo ustrojeno društvo za promet i izradnju drva, o kojega smo ustrojenju već u zadnjem broju viest donieli, osnovati diljem Hrvatske i Slavonije pet do šest novih pilana. Drago nam je što u obće konstatovati možemo, da je zadnjih godina više parnih, moderno i liepo uredjenih pilana podignuto, pa samo žalimo, da je zbog nestašice surovine već prije koje dvie godine podpunoma obustavila radnju parna pilana u Gradcu kraj Križevaca. Danas je ta pilana pornšena, strojevi razprodani i jedva se po nekih preostalih zgrada razabratati može, da je na tom mjestu još prije nekoliko godina stajala moderno uredjena i sa strojevi najnovijih sistema snabdjevena pilana, od koje je izkolno pučanstvo znatnu korist erpilo i koja je čitavu okolicu oživljavala.

Požar parne pilane. Nedavno se je porodila vatra u novoj pilani, koju je na bivšem dobru g. Dr. Rainera u Brestovcu kraj Požege nedavno podigao g. Düren. Uspješnoj obrani uspjelo je vatru lokalizovati, tako, da je izgorjela samo strojarnica, a da sama pilana mnogo stradala nije. Ipak će proći više nedjelja, dok se štete nanešene požarom izprave i radnjom u toj pilani opet odpočne.

Komisije za podjelu i ograničivanje šuma u Srbiji obrazovane su kraljevskim ukazom, i to njih 5 na broju. Komisije raditi će u okruzima: Podunavskom, Krajinskom, Vranjskom, Rudničkom i Užičkom. U te komisije ušli su pored šumara, mahom predsjednici sudova i veliki činovnici, kao sudiye kasacionallnog suda, a u jednoj je čak i jedan državni savjetnik. Komisije su već odpočele svoj rad. *L.*

Urod vina u godini 1898. Kako je poznato najviše se dužica za vinske bačve izvoze na zapad i jug, a sliedeći nam brojevi o urodu vina najbolje dokazuju koje zemlje mogu biti najbolji konsumenti za ovakovu robu. U hektolitrima urodilo je vina prošle godine: u Francuskoj $32\frac{1}{2}$ milijuna (nešto manje nego god. 1897.); u Italiji $31\frac{1}{2}$ mil. (za $5\frac{1}{2}$ mil. više nego lani); u Španiji $24\frac{3}{4}$ mil.; u Algiru $5\frac{1}{4}$ mil.; u Rumunjskoj $3\frac{9}{10}$ mil.; u Rusiji 3,120 000 znatno više nego lani.. Vanredno se diže urod vina u Bugarskoj, koja je od 17 mjesata obzirom na urod vina došla na 7 mjesto sa prošlogodišnjom produkcijom od 2,600.000 hektl.

Posle ovih zemlja dolazi množinom svoje proizvodnje Chile i Portugal. Njemačka imala je prošle godine slabu berbu i zaostala je dobivenom količinom iza Austrije, koja je proizvela 1,300.000 hektl., dočim Ugarska sa Hrvatskom dobila je samo 900.000 hektolitara, jer još sveudilj vino-gradi od raznih bolesti kao filoksere, peronospore i oidiuma mnogo stradaju, a mnogi uništeni vinogradi još regenerirani nisu. Još su za proizvodnju vina znatenite sliedeće države od kojih svaka preko 1 miliona hektolitara godimice proizvadja, a to su: Turska sa Ciprom, Argentina, Peru, Savezne države sjevero-američke, Grčka i Švicarska.

Nova mjesta kod državne šumske uprave. Kr. ugar. ministarstvo za poljodjelstvo ustrojilo je kod uprave državnih šuma u Hrvatskoj i Slavoniji 11 novih mjesta šumskih kandidata, na koja su mjesta imenovani stručnjaci, kojih su imena pod osobnim viesti medju imenovanji u ovom broju lista donešena.

Jod kao sredstvo kojim je moći ustanoviti u koje je doba godine drvo sječeno. Pod ovim naslovom donaša »Weinlaube« slijedeće: Za mnogo uporabu drva od velike je važnosti znati, je li neko drvo zimi ili ljeti sječeno, jer je poznato, da ljeti sječeno drvo nije tako dobro, kao ono zimi sječeno. Vrlo jednostavno sredstvo, kojim je moći to konstatovati je jedna vrsta raztopine joda. To se sredstvo može saznati kod ureda za patentiranje C. Fr. Reichella u Berlinu N. W. 6. Kako je poznato, povuće se sav škrob od listopada do travnja, dakle za vrieme dok vegetacija miruje, u stanice drva u obliku malih kugljica. Posljedica je toga, da je takovo drvo čvrše i nepropustivo, jer skrob u stanicama prieči probijanje tekućine. Toga radi ima se dužica za bačve izradjivati samo od drva zimi sječena, jer kod ljeti sječenog drva, kojem su pore otvorene, tekućina kroz njih lako prodire i hlapi. Kako je poznato, jod bojadiše škrob modro. Namaže li se dakle površina drva jodom, pa opazi li se skorim modro-ljubičasta boja, to ima u drvu škroba, što je ujedno dokaz, da je drvo zimi sječeno. Nu imamo li posla sa drvom, koje je ljeti sječeno, to će raztopina joda samo žutu boju drva prouzročiti.

Nove usance za trgovinu s drvom. »C. Holz-Zeitung« donose u br. 17. od ove godine osnovu za nove usance u trgovini s drvom tičuće se svih običajnih vrsti robe i za razne vrsti drva a koji je operat predložen bursovnom vieću u Beču, Pragu, Trstu i Budimpešti na daljnje razpravljanje. Ovaj obsežni operat djeli čitavo gradivo u paragrafe i obsiže u celosti 65 paragrafa. Kad nove usance izadju, preporučujemo nabavu istih svim stručnjakom, navlastito svim procjeniteljem šuma.

Prodaje se „Encyclopedie der gesammten Forst- und Jagdwissenschaften“ od Dombrowskoga, koje je djelo uresno vezano i još sasvim novo i dobro uzčuvano, za cenu 45 forinti, dočim je kao novo

nabavljenou uz cienou od 96 forinti. Prodaje se samo uz gotov novac, a ponude prima iz uslužnosti uredničtvo, na kojega se eventualni reflektanti obratiti izvole.

Kranjsko-primorsko šumarsko družtvu obdržavati će 20. srpnja svoju glavnu skupštinu te je počastilo i naše družtvu pozivom k istoj.

Sudjelovanje krajiških imov. obćina prigodom izložbe g. 1890. Dne 7. pr. mj. bili su pozvani u Zagreb na sjednicu upravitelji gospodarstvenih ureda, odnosno njihovi zamjenici, naših jačih krajiških imovnih obćina u svrhu sudjelovanja istih imovnih obćina prigodom predstojeće velike svjetske izložbe, koja će se buduće godine u Parizu obdržavati.

Oglas.

U smislu naredbe visoke kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 2. ožujka 1891. broj 30551. ex 1890. i 23. studenog 1898. broj 43532. obdržavati će se dne 24. i slijedećih dana mjeseca srpnja t. g. kod kr. županijske oblasti u Varaždinu izpit kandidata za lugarsku odnosno šumsko-tehničku službu i izpit kandidata za lovačko-nadzornu službu.

Molbenicu za pripust k izpitu imade svaki kandidat putem kr. kotarske oblasti (gradskoga poglavarstva) onoga kotara u kojem boravi do 3. srpnja t. g. podnjeti ovoj kr. županijskoj oblasti, te istu obložiti prema propisom §. 1., odnosno §. 2. spomenutih naredaba.

1. Krstnim listom, da je navršio 20. godinu života.
2. Svjedočbom s dobrim uspjehom svršenih nauka pučke škole.
3. Svjedočbom o bezprikornom ponašanju.
4. Svjedočbom, kojom dokazuje, da je dvie godine bio u lugarskoj, odnosno, da je proveo kao zakleti lovopazitelj bar dvie godine u lovačko-nadzornoj službi.

Da li će se molitelj k izpitu pripustiti, biti će molitelj obavješten putem nadležne mu oblasti.

Kr. županijska oblast.

U Varaždinu, 12. lipnja 1899.

Kr. podžupan:
Belošević.

Oglas dražbe stabala.

Dne 29. srpnja 1899. obdržavati će se u uredovnici kr. kotarske oblasti u Cirkvenici temeljem odpisa veleslavnog upravnog odbora županije modruško-riečke od 14. lipnja 1899. broj 1098. dražba na 284 je-

lovih stabala u šumskom predelu »Ladvina i Matarelje« zemljištne zajednice sv. Jelena, procijenjenih na 663 m³ u procijenbenoj vrednosti od 2122 for. slovom dve hiljade jednu stotinu dvadeset i dva forinta.

Stabla nalaze se kraj šumske ceste vodeće iz Bribira u Lič, te su udaljena od mjesta Bribir 12 klm. odnosno od mora t. j. od luke u Novom 17 klm. dočim od željezničke postaje Fužine 17 klm., sa cestama prilično dobrog izvoza

Obćeniti dražbeni uvjeti jesu:

1. Dražba uzsljediti će samo putem pismenih ponuda te ponuda veže nudioca odmah čim ju je predao, a zemljištu zajednicu Sv. Jelena tek nakon višeg odobrenja.

2. Samo one ponude će se u obzir uzeti, koje budu predane do 10 satih prije podne dne 29. srpnja 1899. kod uručbenoga zapisnika kr. kotarske oblasti u Cirkvenici te koje budu obložene žaobinom od 10% (deset postotaka) od ukupne gore izbačene novčane vrednosti i to ili u gotovom novcu ili za jamčevinu prikladnimi vrednostnim papirima.

3. Postane li nudioc dostalcem, imati će žaobinu u roku od 14 dana nadopuniti do iznosa od 300 for. slovom tri stotine forinti koji će se kao jamčevina uložiti u blagajnu zemljištne zajednice Sv. Jelena.

4. Ponuda mora biti propisno biljegovana i valjano zapečaćena a imati na omotu nadpis: »Ponuda za dražbu stabala za dne 29. srpnja 1899. odredjenu.«.

5. Kupac se mora obvezati polovicu kupovine, zaračunato prema procijenenoj drvnoj gromadi i dostačnoj cieni, četrnaest dana nakon dobivene obavjesti, da je njegova ponuda odobrena, a ostatak četrnaest dana nakon obavljenje naknadne premjerbe uplatiti kod kr. kotarske oblasti u Cirkvenici.

6. Rok za izradbu i premjerbu ustanavljuje se na pet mjeseci a rok za izvoz na sedam mjeseci računajući od dana kada bude dostalac obavješten da je dražba odobrena.

7. Kupljena stabla može dostalac u njemu povoljne tehničke svrhe izraditi, dočim ogranke ovršine i oguzine mora ostaviti na razpolaganje zemljištne zajednice Sv. Jelena.

8. Dražbovatelji imadu u ponudi navesti, da su im obći i naposebni uvjeti dražbe dobro poznati, te da iste bezuvjetno prihvataju.

9. Kod premjerbe neće se kora računati, da se ali srednji prejer okruglog stabla bez kore mjeriti može, imati će dostalac u sredini duljine svakog otesanog komada ostaviti t. zv. »babicu« t. j. 20—25 emt. dugi sa dviju strana neotesani dio.

10. Ponudbena ciena ima glasiti na jedan kubični metar sirovine.
11. Naposebni dražbeni uvjeti mogu se uviditi za vrieme uredovnih satih kod podpisane kr. kotarske oblasti u uredovnici kr. kotarskog šumara u Cirkvenici

U Cirkvenici, dne 19. lipnja 1899.

Kr. kotarska oblast.

Natječaj*.

U području zemalj. vlade za Bosnu i Hercegovinu imade se popuniti jedno mjesto šumarskog asistenta u XI. dnevnom razredu i više mjesata šumarskih vježbenika.

Sa mjestom šumarskog asistenta skopčana je godišnja plaća od 600 for. i godišnji doplatak od 200 for. a sa mjestom šumarskog vježbenika godišnji adjutum od 700 for.

Namještenje je s početka provizorno sa izgledom na definitivno imenovanje poslije primjerenog vremena i bezpričornog službovanja, a za vježbenike osim toga, poslije položenog državnog izpita.

Natjecatelji za mjesto šumarskog asistenta imadu dokazati, da su svršili visoku školu za kulturu tla u Beču, ili šumarsku akademiju u Ščavnici ili najmanje viši šumarski zavod u Weisswasser-u ili u Moravskoj Bijeloj crkvi (Mährisch-Weisskirchen) te da su u smislu naredbe e. kr. ministarstva za poljodjelstvo od 11. veljače 1889.) R. G. B. str. 23.) odnosno kr. ug. ministarstva za poljodjelstvo od god. 1888. br. 2911. položili državni izpit, nadalje, da su ugarski ili austrijski državljanji ili pripadnici Bosne i Hercegovine, da su njemačkom, bosanskom (srpskom ili hrvatskom) ili kojem drugom slavenskom jeziku podpuno vješti.

U posliednjem slučaju ima se natjecatelj obvezati, da će bosanski jezik što prije, ali najduže za dvije godine toliko naučiti, da može svoju dužnost uspješno vršiti.

Oni koji su svršili e. kr. visoku školu za kulturu tla u Beču i položili izpit za šumarsko-tehničku državnu službu odnosno oni, koji su svršili šumarsku akademiju u Ščavnici i položili za ugarsku državnu šumarsku službu propisani izpit, imadu prednost pred svima ostalim natjecateljima.

Glede natjecatelja za mjesta šumarskih vježbenika vriede isti uslovi i samo odpada ovdje dokaz o položenom državnom izpitu, ali i imenovanje šumarskih vježbenika veže se na uslov, da se državni izpit mora najdulje za dvie godine položiti.

* Dostavljeno uredničtvu da uvrsti u „Šum. list“ tekar 23. lipnja t. g.

Valjano obložene molbenice za jedno od pomenutih mesta treba najdulje do 20. juna 1899. podpisanoj zemaljskoj vradi podnjeti.

Molbenice treba sa bosanskim biljegom od 40 nč biljegovati, sa austrijskim biljegom providjene izprave kao prilozi nepodpadaju u toliko bosansko-hercegovačkoj biljegovnoj pristojbi, u koliko po bosansko-hercegovačkom biljegovnom zakonu nije odredjena veća pristojba nego li je austrijska, u kojem bi se slučaju manjak biljegovne pristojbe naknadno ubrao.

U Ugarskoj izdane izprave kao prilozi imadu se i sa bosansko-hercegovačkim biljezima i to na sliedeći način biljegovati.

Domovnica, krstni list (list rodjenja), liečnička svjedočba sa 40 nč. svjedočba o izpitu zrelosti i absolutorium sa 10 nč., svjedočbe o dosadanju zanimanju izdane od javnih oblasti svaka sa 1 for., ostale sa 40 nč., semestralne svjedočbe sa 10 nč.

Ostale izprave i uredovna izdanja, koja, ako se ne upotrebljuju kao prilozi, nepodpadaju biljegovnoj pristojbi, imadu se bosansko-hercegovačkim biljegom od 10 nč. biljegovati.

U pomanjkanju bosansko-hercegovačkih biljega, ima se odpadajuća svota u gotovom priložiti.

Zemalj. vlada za Bosnu i Hercegovinu.

Natječaj.

Za popunjeno mesta upravitelja (ravnatelja) ustrojiti se imajuće kr. lugarnice u Križevcima u IX. činovnom razredu sa pravom promaknuća u VIII. činov. razred te uvrštenja u status šumsko-tehničkog osoblja političke uprave kraljevinah Hrvatske i Slavonije sa sustavnimi berivi, razpisuje se ovim natječaj do 5. srpnja t. g.

Ovo mjesto mogu polučiti šumski tehničari, koji imadu strukovnu naobrazbu i praksu ustanovljenu §. 6. zakona od 22. siječnja 1894., kojom se uređuje šumarsko-tehnička služba kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

Dotične molbe imadu se propisanim putem i valjano obložene podnjeti kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljskoj vradi, odjelu za unutarnje poslove.

Kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada odjel za unutarnje poslove.

U Zagrebu, 17. lipnja 1899.

SADRŽAJ.

	Strana
<i>§. 4. šum. zakona.</i> Piše Gašo Vac, krapinski šumar	344—351
<i>Šume i šumarstvo u Srbiji.</i> Piše N. O. Ličanin. (Nastavak)	352—361
<i>Crtica iz lova na divokozе.</i> Piše Jerko pl. Rukavina Vidovgradski, šumarski vježbenik	361—365
<i>Zakonski čl. XIX. od godine 1898. o državnoj upravi občinskih šuma i t. d. u Ugarskoj.</i> Priobčio Vaclav Faksa.	366—371
<i>Rujevina.</i> Piše Jaroslav pl. Šugh.	371—374
<i>Listak.</i> Osobne viesti: Imenovanja i promaknuća. — Povratak s poučnog putovanja. — Umro	375
<i>Zakoni i normativne naredbe:</i> Naredba kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 31. svibnja 1899. br. 31230. kojom se naredjuje, da se imadu predhvati u drvo-sjećnih osnova posebno voditi i prihodi istih, nepotrošivoj glavnici imovnih občina u smislu §§. 24. i 27. naputka A) k zakonu od 11. srpnja 1881. svake godine priklopiti	375—376
<i>Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.</i>	377—378
<i>Promet i trgovina:</i> Izvoz i uvoz francuzkih dužica. — Veleprodaja u Slavoniji. — Uspjeh dražba kod kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu. — Dražba jelovih, smrekovih i bukovih stabala kod kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu. — Ciena ugljena od drva na bečkom trgu.	378—381
<i>Različite viesti i Sitnice:</i> Austrijski šumarski kongres. — Veleprodaja drva u Bosnoj. — Amerikanska „pitschpine“. — Riebelov t. z. „Kreisrechenschieber“. — Nov način izkoljenja pravaca kroz šumu. — Igra prirode. — Željeznica Zagreb—Samobor. — Nove pilane. — Požar parne pilane. — Komisije za podjelu i ograničivanje šuma u Srbiji. — Urod vina u godini 1898. — Nova mjesta kod državne šumske uprave. — Jod kao sredstvo, kojim je moći ustanoviti u koje je doba godine drvo sjeceno. — Nove usance za trgovinu s drvom. — Prodaje se „Eacyclopedia der gesammten Forst- und Jagdwissenschaften“. — Kranjsko-primorsko šumarsko društvo. — Sudjelovanje krajiških imov. občina prigodom izložbe g. 1890.	381—389
<i>Oglas</i>	389
<i>Oglas dražbe stabala</i>	389—391
<i>Natječaji</i>	391—392

